

Sermaye Şirketlerinde Genel Kurul Kararlarının Yokluğunun veya Butlanının İleri Sürülmesinde Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı*

Prohibition of Abuse of Right in Claim of Nullity or Non-Existence in General Assembly Resolution of Stock Companies

Ebru Tüzemen Atik**

ÖZ

Sermaye şirketlerinde genel kurul kararlarının yokluğu ve butlanı, ilgili herkes tarafından, bir süreyle sınırlı olmaksızın, açılmış bir davada itiraz olarak ya da bir tespit davası yoluyla ileri sürülebilir. Yokluğun ve butlanın tespitine yönelik mahkeme kararı, yenilik doğurucu nitelikte değildir; var olan bir durumu tespit etmektedir. Yokluk ve butlan ayrımı, sonuçları bakımından büyük farklılıklar arz etmese de, butlan hâlinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanabileceği, yokluk hâlinde ise bunun mümkün olmadığı genel olarak kabul edilmektedir. Buna göre butlanın ileri sürülmesinin sınırını, hakkın kötüye kullanılması oluşturur. Söz konusu esas, öğretide ve yerleşik yargı kararlarında da benimsenmiştir. Son zamanlarda genel kurul kararlarının yokluğunun tespitine dair yargı kararlarında ise yokluk hâlinde de hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanabileceğine hükmedildiği görülmektedir. Bu makalede, genel kurul kararlarının butlanı hâlinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanmasına ilişkin esaslar üzerinde durularak, yokluğun ileri sürülmesinde de bu yasağın uygulanmasının mümkün olup olmadığı hususu ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirket, Genel Kurul, Yokluk, Butlan, Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı.

ABSTRACT

The non-existence and nullity of general assembly resolutions in stock companies can be claimed as an objection in a lawsuit filed or through a declaratory lawsuit by all parties involved without regard to time limits. The court decision determining the non-existence and nullity is a declaratory judgment rather than a formative one. Although the distinction between non-existence and nullity does not differ significantly in terms of consequences, it is generally accepted that the prohibition of abuse of right can be applied in case of nullity and that this is not possible in the case of non-existence. Accordingly, the abuse of right constitutes the limit of asserting nullity. The doctrine and established court decisions have also adopted this principle in question. However, in the recent judicial decisions regarding the determination of the non-existence of general assembly resolutions, it is seen that the prohibition of abuse of right can be applied even in the non-existence cases. In this article, the principles regarding the implementation of the prohibition of abuse of right in case of nullity of the resolutions of the general assembly are explored, and the question of whether this prohibition may be applied to a claim of non-existence.

Keywords: Joint-Stock Companies, General Assembly, Non-existence, Nullity, Prohibition of Abuse of Right.

* Bu makale, 16 Aralık 2021 tarihinde Selçuk Hukuk Kongresi II'de sunulan "Sermaye Şirketlerinde Genel Kurul Kararlarının Yokluğunun veya Butlanının İleri Sürülmesinde Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı" adlı tebliğden hareketle hazırlanmıştır.

** Dr. Öğr Üyesi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı ORCID: 0000-0003-4463-3806.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Ebru TÜZEMEN ATIK

E-posta/E-mail: ebru.atik@selcuk.edu.tr, ebrutuzemen@gmail.com

Geliş Tarihi/Received: 17.03.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 10.05.2022

GİRİŞ

Sermaye şirketlerinin genel kurul kararları, hukuki işlem niteliğinde olmaları nedeniyle, yokluk, butlan, iptal edilebilirlik ve askıda hükümsüzlük yaptırımlarına tâbi olabilir¹. Yokluk ve butlan yaptırımları, esasen kendiliğinden gerçekleşmektedir. Bununla birlikte yokluk ve butlan, itiraz olarak ileri sürülebileceği gibi, bir tespit davasına da konu edilebilir². Yokluk ve butlan hâllerinde, işlem, başlangıçtan itibaren hüküm doğurmayacaktır. Açıklanan nedenle yokluğun ya da butlanın ileri sürülmesi için bir süre öngörülmemiştir³. Ancak bu davanın makul bir süre içerisinde açılması gerekir⁴.

Bu makalede, anonim şirket genel kurul kararlarının yokluğunun veya butlanının ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanılması yasağı çerçevesinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ele alınmaktadır. Konu, özellikle son dönemlerde verilen yargı kararlarının, öğretideki genel kabul ile çelişmesi nedeniyle dikkat çekmektedir.

Yokluk ve butlan ayrımı ile dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı, medeni hukuk alanına ait meselelerdir. Ancak konu, sermaye şirketlerinde genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü bakımından ayrıca önem taşımaktadır. Sermaye şirketlerinde yokluk ve butlan ayrımı ile bu ayrım neticesinde ortaya çıkan sonuçlar, özellikle kararların korporatif niteliği, *erga omnes* etkisi ve sürekliliği gibi özellikleri göz önünde bulundurularak özel bir inceleme yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Bu makalede konu, sermaye şirketleriyle sınırlanmıştır. Bilindiği üzere, sermaye şirketleri; anonim şirket, limited şirket ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketten ibarettir (TTK m. 124/2). Bu kapsamda açıklamalar, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde ve halka kapalı anonim şirketler esas alınarak yapılmaktadır. Hukukumuzda, anonim şirketlerde genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü, TTK m. 445-451 arasında düzenlenmiştir. TTK m. 622 uyarınca, söz konusu hükümler, limited şirketlere de kıyas yoluyla uygulanacaktır. Aynı durum, TTK m. 565/2

1 Anonim şirket genel kurul kararlarının askıda hükümsüzlüğü hakkında bilgi için bkz. Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar ve Mehmet Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar* (4. Bası, Yetkin 2022) 324-324; Erdoğan Moroğlu, *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (9. Bası, On İki Levha 2020) 38-50.

2 Moroğlu 'Hükümsüzlük' (n 1) 148, 178-179. Butlan bakımından bu yönde bkz. Dieter Dubs und Roland Truffer, Artikel Kommentar zu OR Art. 698-706b Hrg.: Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt und Rolf Watter, *Basler Kommentar Obligationenrecht II Art. 530-964 OR* (5. Auflage, Helbing Lichtenhahn 2016), Art. 706b, N. 5; Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz und Peter Nobel, *Schweizerisches Aktienrecht* (Stämpfli und Cie 1996), 267, § 25, N. 133; Korkut Ö, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı* (Karahan 2012) 179; Haluk Nami Nomer, *Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar*, (Beta 2008)107; Hans Michael Reimer, *Anfechtungs- und Nichtigkeitsklage im schweizerischen Gesellschaftsrecht* (Stämpfli 1998) 141, N. 306; Wolfgang Zöllner, *Kölner Kommentar zum Aktiengesetz*, Band 2, 4. Lieferung, §§ 241-290 (Carl Heymanns 1976) § 241, N. 34.

3 Dubs und Truffer (n 2) Art. 706b, N. 5; Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 267, § 25, N. 135. TTK m. 454/4 uyarınca, sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararlarının butlanının ileri sürülmesinde kıyasen uygulanacak olan 353/4 gereğince üç aylık süre bu kurala istisna teşkil etmektedir. Ancak bu hâlde de butlanın ya da yokluğun tespiti yönünde değil, sermaye artırımının feshi yönünde karar verilmelidir (TTK m. 353/1). Bkz. Rauf Karasu *Emredici Hükümler İlkesi* (2. Bası, Yetkin 2015) 87. Ayrıca SerPK m. 92/1-b düzenlemesinde yer alan beş yıllık süre de genel kurala istisnadır.

4 Korkut (n 2) 191; Reimer (n 2) 150, N. 322. Bu yönde bkz. Yargıtay 11 HD, E 2020/95, K 2020/4885, 10.11.2020; Yargıtay 11 HD, E 2017/1702, K 2018/8018, 18.12.2018 (Sinerji).

atfı uyarınca, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler bakımından da söz konusudur. Bu nedenle mesele, daha ziyade, anonim şirkete ilişkin hükümler dikkate alınarak incelenecek olmakla birlikte, söz konusu açıklamalar tüm sermaye şirketleri bakımından uygun düştüğü ölçüde geçerli olmaktadır⁵.

Meselenin daha iyi ortaya konulması bakımından, bu makalede öncelikle, genel olarak yokluk ve butlan kavramlarına kısaca değinildikten sonra genel kurul kararlarının yokluğuna ve butlanına ilişkin temel esaslar üzerinde durulacaktır. Ardından dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı hakkındaki temel bilgilere yer verilerek; öğretideki görüşler ve yargı uygulaması ışığında, sermaye şirketlerinin genel kurul kararlarının yokluğunun ya da butlanının tespitinde hakkın kötüye kullanılmasının söz konusu olup olamayacağı hakkında değerlendirmede bulunulacaktır.

Genel kurul kararlarının yokluğunun ya da butlanının ileri sürülmesinde hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırı davranış, buna ilişkin açılan davanın reddi, bu davayı açan kimsenin şirketin zararından sorumluluğu, davacının pay sahibi olması hâlinde şirketten çıkarılması gibi bazı sonuçlar meydana getirebilir⁶. Bu makalenin kapsamı ve amacı doğrultusunda söz konusu sonuçlar üzerinde ayrıca durulmayacaktır.

I. GENEL OLARAK YOKLUK VE BUTLAN KAVRAMLARI

Bir hukuki işlemin kurucu unsurlarının bulunmaması, o işlemin hiç doğmamasına, yani yok hükmünde⁷ sayılmasına neden olur. Butlanda ise işlemin kurucu unsurları tam olmasına rağmen geçerlilik unsurları mevcut değildir⁸. Yokluk hâlinde, görünüşte dahi bir hukuki işlemin varlığından söz edilemezken⁹, butlan hâlinde görünüşte bir işlem bulunmakla birlikte hukuk düzeni bu işleme bir sonuç bağlamamaktadır.

5 Anonim şirkete dair söz konusu hükümler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun (RG, 10.05.1969, S. 13195) 98. maddesi kapsamında kooperatifler hakkında da uygulanır. Hakkın kötüye kullanılması yasağına değinerek, kooperatiflere ilişkin bu yönde yapılan değerlendirme için bkz. Yargıtay 23 HD, E 2014/1083, K 2014/4348, 05.06.2014 (Sinerji). Kooperatif genel kurul kararlarının bozulması (iptali) hakkında ise Kooperatifler Kanunu'nun 53. maddesinde özel bir düzenleme getirilmiştir.

6 Bkz. Korkut (n 2) 222-228.

7 Yokluk hâlinde sözleşmenin hukuken varlık kazanamamış olması nedeniyle, gerçek ve teknik anlamda bir hükümsüzlük hâlinde de söz edilemeyeceği yönünde bkz. Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I* (Seçkin 2015) 127; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (26. Bası, Yetkin 2021) 385-387, N. 1042-1045; Necip Kocayusufpaşaoğlu, Hüseyin Hatemi, Rona Serozan ve Abdülkadir Arpacı, *Borçlar Hukuku C.1 Genel Bölüm, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme* (6. Bası, Filiz 2014) 578, § 43, N. 1; Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Halûk Burcuoğlu ve Atilla Altop, *Borçlar Hukuku* (7. Bası, Fakülteler Matbaası 1993) 374-381. Burada olduğu gibi, hükümsüzlüğün, sözleşmenin geçerli olmadığı hâlleri kapsamak üzere geniş anlamda kullanımı için bkz. İsmail Kırcı, *Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (3. Bası, On İki Levha 2022) 1-44; Moroğlu 'Hükümsüzlük' (n 1) 27-52; M. Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I* (12. Bası, Vedat 2014) 178.

8 Eren (n 7) 385, N. 1042.

9 Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 7) 378.

Mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 20. maddesinde yer alan “*butlan*” yaptırımını, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 27. maddesinde “*Kesin Hükümsüzlük*” başlığı altında düzenlenmiştir¹⁰. Yokluk ise genel hükümlerde doğrudan bir kanuni dayanağa sahip olmasa da Türk öğretisinde ve yargı kararlarında kabul edilen bir yaptırım türüdür¹¹. Yokluk ve butlan ayrımı, büyük ölçüde teorik niteliktedir. Bu iki kavram arasında, sonuçları bakımından önemli bir fark bulunmadığı söylenebilir¹². Zira her iki hükümsüzlük nedeni de hukuki yararı olan herkes tarafından, bir itiraz olarak, süresiz ileri sürülebilir. Her iki durumda da işlem başlangıçtan itibaren sonuç doğurmayacaktır. Yokluk hâlinde, varlık kazanamamış bir işlemin daha sonra var kabul edilmesi söz konusu değildir. Butlanla sakat bir işlem de icazet yoluyla ya da bir sürenin geçmesi ile düzelmez¹³. Hâkim gerek yokluk gerekse butlan hâlini, görevi dolayısıyla re'sen (*ex officio*) dikkate almalıdır¹⁴.

Butlanın ileri sürülmesinde bir süre sınırlaması yoktur. Hukukun birçok alanında butlanın uzunca bir süre sonra ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanılması teşkil etmeyeceği yönünde kararlarla karşılaşmak mümkündür. Özellikle kamu düzeninden olan hâllerde, butlanın, üzerinden ne kadar zaman geçerse geçsin ileri sürülebileceği kabul edilmektedir. Örneğin, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir kararında, sürekli ayırt etme gücünden yoksunluğun (TMK m. 145/2) tespiti hâlinde, üzerinden otuz yıl geçmiş evlenmenin butlanına karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir¹⁵. Kamu hukuku alanında dahi benzer bir düşünce tarzıyla hareket edildiği, üzerinden uzun zaman geçmesinin sakat hukuki işlemin geçerli kabul edilmesine neden olmayacağı yönünde kararlar verildiği görülmektedir¹⁶.

Ortaya çıkardıkları sonuçlar bakımından pek çok ortak özelliği olan bu iki yaptırım arasında hem sebepleri hem de sonuçları yönünden birtakım farkların da varlığından söz etmek gerekir. Buraya

10 Mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 20. maddesindeki “*butlan*” kavramı yerine 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 27. maddesinde “*kesin hükümsüzlük*” ifadesi kullanılmıştır. Buna karşılık 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 447. maddesinde hâlen “*butlan*” ifadesine yer verilmeyle, kanunlar arasında terim birliği sağlanamamıştır (Ayrıca bkz. TTK m. 391). Bu makalede, makale konusunun Ticaret Hukuku boyutuyla ele alınacak olması karşısında, Türk Ticaret Kanunu bakımından kanuni ifade olan butlan kavramı tercih edilmiştir.

11 Ahmet Kılıçoğlu, ‘Taşınmaz Satımında Şekil ve Hakkın Kötüye Kullanılması’ (1981) 38 (1) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 209, 211; Kırca (n 7) 1; Moroğlu ‘Hükümsüzlük’ (n 1) 32, 77; Nomer (n 2) 61; Oğuzman (Öz) (n 7) 179; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi* C. II (4. Bası, Adalet 2022) 1028-1032, N. 1-9; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 7) 377-378. Bununla birlikte ticari işlerde faize ilişkin olarak TTK m. 8/4 düzenlemesinde, bileşik faize ilişkin TTK m. 8/2 ile tüketicinin korunmasına ilişkin saklı hükümlerin saklı tutulmasına ilişkin TTK m. 8/3 hükümlerine aykırı olarak işletilen faizin “yok hükmünde” olacağı düzenlenmiştir. TMK m. 83/3 ile SerPK m. 92/1-b düzenlemeleri üzerinde aşağıda ayrıca durulacaktır.

12 Kocayusufoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı (n 7) 579, § 43, N. 2; Ahmet Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (19. Bası, Turhan 2015) 161-162; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 7) 378.

13 Hüseyin Hatemi, *Hukuka ve Ahlâka Aykırılık Kavramı ve Sonuçlar* (Sulhi Garan Matbaası 1976) 151, 256.

14 Şener Akyol, *Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı* (2. Bası, Vedat 2006) 158; Hatemi (n 13) 151.

15 Yargıtay HGK, E 2017/2-2672, K 2018/1717, 15.11.2018 (karararama.yargitay.gov.tr). Kararın, Abdullah Ergin tarafından kaleme alınan karşı oy yazısında “*30 yıl sonra açılan butlan davasında davacının güncel hukuki yararını ortaya koyması ve ispat etmesi hukuk güvenliği ve istikrarı adına şarttır*” denilerek, butlan hâlinde hakkın kötüye kullanılmasına bağlı bir süre kaydının varlığından söz edilmiştir.

16 Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, oy çokluğuyla vermiş olduğu bir kararında, yanlış ALES puanıyla öğretim görevlisi kadrosuna atanan bir öğretim görevlisinin 6 yıl sonra görev süresinin yenilenmemesi işlemini, açık hata bulunan işlemlerin her zaman geri alınabileceği düşüncesiyle hukuka uygun bulmuştur. Danıştay İDDK, E 2018/2469, K 2019/2420, 15.05.2019 (Sinerji).

kadar izah edildiği üzere, yokluk ile butlan her şeyden önce *sebepleri bakımından* farklıdır. Öyle ki, yokluk hâlinde işlemin kurucu unsurlarında bir eksiklik mevcutken, butlanda kurucu unsurları var olan bir işlem içerik bakımından sakattır. Ancak bu fark, iki kavramı yalnız teorik açıdan ayırmaya elverişlidir.

Yokluk ile butlanı birbirinden ayıracak olan pratik farklar, *sonuçları bakımındandır*¹⁷. Yokluk hâlinde, hukuki sonuç doğurmaya elverişli bir işlemde ve yokluğun doğası gereği, ortaya çıkan sonuçların hafifletilmesinden söz edilemez. Bununla birlikte katı ve ağır bir yaptırım olan butlanda, ortaya çıkan sonuçlarının hafifletilmesine¹⁸ neden olan bazı ihtimallerle karşılaşmak mümkündür.

Bu farklar şu şekilde sıralanabilir: Yokluk ile butlan arasındaki *ilk fark*, batıl işlemin tahvil yoluyla geçerli hâle getirilebilmesine karşılık, yoklukta tahvilin mümkün olmamasıdır¹⁹. Zira yoklukta, ortada tahvile elverişli bir işlem yoktur. Yok hükmünde bir işlemin onaylanması da söz konusu değildir. Batıl bir işlemin tahvil suretiyle geçerli kabul edilebilmesi ise mümkün olabilir. *İkinci fark*, ispat yükü bakımındandır. Bir hukuki işlemin var olup olmadığını, yani yokluğunu ispat yükü davacı tarafa ait iken, butlan hâlinde ispat yükü davalıda olacaktır²⁰. *Üçüncü fark* ise bu çalışmanın konusuna ilişkindir. Butlanın ileri sürülmesi hakkın kötüye kullanılması yasağı çerçevesinde mümkünken, yokluğun ileri sürülmesinde hakkın kötüye kullanılması yasağı uygulanmaz. Medeni hukuk öğretisinde, yokluk ile butlanın diğer farkları hususunda yazarlar genellikle farklı özelliklere değinirken, bu sonuç bakımından hemen herkes hemfikirdir²¹. Böylece butlanın ileri sürülmesinin sınırını, hakkın kötüye kullanılması yasağı oluştururken; yokluk hâlinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanması söz konusu değildir. Somut olayın özelliklerine göre yokluğun ileri sürülmesi, hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilebilse dahi, bu durum işleme fiili olarak herhangi bir uygulama kabiliyeti kazandırmayacaktır²². Zira yokluk hâlinde, bir hukuki işlemde ve buna bağlı

17 Yokluk ile butlan arasında, sonuçları bakımından pratik bir fark bulunmadığı yönündeki değerlendirme için bkz. Hatemi (n 13) 151.

18 Bkz. Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri* (Yetkin 2021) 245.

19 Antalya, 'Borçlar' (n 7) 127; Abdülhamid Oğuzhan Hacıömeroğlu ve Kemalettin Ahmet Aksoy, 'Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü Hakkında Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım' (2020) 2 Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi 405, 420; Kırca (n 7) 2; Kocayusufoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı (n 7) 579, § 43, N. 2; Nomer (n 2) 108. Karş. Fahiman Tekil, *Anonim Şirketler Hukuku* (Alkım 1998) 308. Öğretide ayrıca, butlanın bazı tazminat iddialarına konu olabileceği, yoklukta böyle sonuçların meydana gelmeyeceği de belirtilmiştir. Bkz. Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 7) 378. Butlan hâlinde işlemin tahvili hakkında ayrıca bkz. Demet Çelikbaş, 'Şekle Aykırılık ve Şekle Aykırılığı İleri Sürmenin Sınırı Olarak Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı' (1987) 3 (1-4) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 593, 599-600; Andreas Furrer, Markus Müller-Chen ve Bilgehan Çetiner, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (On İki Levha 2021) 182-183, N. 478-479.

20 Antalya, 'Borçlar' (n 7) 128; Kocayusufoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı (n 7) 580, § 43, N. 2.

21 Sinan Sami Akkurt, 'Hukuki İşlemlerde Geçersizlik Olgusuna Genel Bir Bakış' (2014) 4 (1) Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 122-123; Antalya, 'Borçlar' (n 7) 127; O. Gökhan Antalya, *Geçerlilik Şekline Aykırılığın Yaptırımı ve Sınırları* (1992) 18 (3) Yargıtay Dergisi 365, 378-379; Gümüş (n 18) 233, 245; Kocayusufoğlu Hatemi, Serozan ve Arpacı (n 7) 579, § 43, N. 2; Öz (Oğuzman) (n 7) 179, dn. 468; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 7) 378. Söz konusu sonuca doğrudan değinmeksizin, şekle aykırılık hâlinde taraflarca bilerek yapılan ifada hakkın kötüye kullanılması yasağının saklı olduğu yönünde. bkz. Eren (n 7) 388, dn. 170, N. 1049. Ayrıca bkz. Feyzi Necmeddin Feyzioğlu, 'Medeni Kanunun 50. Yıldönümünde Hakların Kötüye Kullanılması' 1978 Medeni Kanun 50. Yıl Sempozyumu 147, 165.

22 Akkurt (n 21) 123.

bir hakkın varlık bulmasından söz edilemez; butlanda ise varlık bulan işlem ve haklar hüküm ve sonuç doğurmamaktadır²³.

Öğretide, butlan hâlinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanması üzerinde, daha ziyade şekle aykırılık bakımından durulmuştur²⁴. Ağırlıklı görüşe göre, şekle aykırılığın ileri sürülmesi somut olayın özelliklerine göre dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edebilir²⁵. Ancak öğretide, şekle hiç başvurulmamış olması hâlinde, ifa gerçekleşmiş olsa dahi şekil yokluğunun ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanılması sayılmayacağı görüşüne de rastlanmaktadır²⁶.

II. GENEL KURUL KARARLARININ YOKLUĞUNA VE BUTLANINA İLİŞKİN TEMEL ESASLAR

Mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu döneminde öğreti²⁷ ve uygulamanın²⁸ kabulünde olan genel kurul kararlarının butlanı, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun kabulüyle birlikte, kanunun 447. maddesinde doğrudan bir hukuki dayanağa kavuşmuştur. TTK m. 447 uyarınca, anonim şirket genel kurul kararlarından, “*pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran*”, “*pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran*” veya “*anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan*” kararlar bâtıldır. Genel kurul kararlarının butlanı hâlleri sayılanlardan ibaret değildir. TTK m. 447 düzenlemesindeki “*özelliikle*” ifadesiyle ve madde gerekçesinde, burada sayılanların anonim şirket genel kurul kararlarının butlanına neden olan özel hâller olduğu açıkça belirtilmiştir. Zira butlana bir sınır çizmek doğru olmayacağı gibi, mümkün de bulunmamaktadır. Bununla birlikte Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen butlan sebepleri de (TBK m. 27), anonim şirket genel kurul kararlarının butlanı açısından uygulama alanı bulacaktır²⁹.

23 Gümüş (n 18) 233.

24 Şekle aykırılığın yaptırımı tartışmalıdır. Öğretide, yokluk, kendine özgü geçersizlik görüşleri de ileri sürülmüş olmakla birlikte, Yargıtay'a ve ağırlıklı görüşe göre şekle aykırılığın yaptırımı butlandır. Bkz. Hüseyin Altaş, *Şekle Aykırılığın Olumsuz Sonuçlarının Düzeltilmesi* (Yetkin 1998) 89-147; Kılıçoğlu 'Borçlar' (n 12) 155-158; Kılıçoğlu 'Şekil' (n 11) 211-213; Öz (Oğuzman) (n 7) 157. Karş. Antalya, 'Şekil' (n. 21) 385-386. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kemal Oğuzman, 'Şekil Noksanı Sebebiyle Butlanın Dermeyanı Hakkının Suiistimali' (1955) XXIX (6) İstanbul Barosu Dergisi 249, 249-258.

25 Altaş (n 24) 156-180; Antalya, 'Borçlar' (n 7) 136; Kılıçoğlu 'Borçlar' (n 12) 164-178; Kılıçoğlu 'Şekil' (n 11) 211-220; Öz (Oğuzman) (n 7) 157. Ayrıca bkz. Antalya, 'Şekil' (n. 21) 382.

26 Feyzioğlu (n 21) 183.

27 Bkz. Ünal Tekinalp, 'Genel Kurul Kararlarının Butlanında Anonim Ortaklığa Özgü Sebeplerin Kabulü İhtiyacı' (2009) XXV (4) Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi 5, 10-13; Hasan Pulaşlı, 'Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi' (2013) XVII (1-2) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 885, 891. Ayrıca bkz. Ayşe Odman Boztosun, 'Anonim Şirkette Genel Kurul Toplantılarına Çağrıda Usulsüzlük' (2007) 7 Türk Hukuk Dergisi 43, 44-47.

28 Mülga 6762 sayılı Kanun dönemindeki uygulamaya ilişkin olarak bkz. Yargıtay HGK, E 2013/11-1048, K 2014/430, 02.04.2014 (Lexpera). Bu dönemde verilen kararlar için ayrıca bkz. Pulaşlı 'Müeyyide' (n 27) 891, dn. 16; Tekinalp 'Butlan' (n 27) 10-13.

29 Mehmet Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku* (14. Bası: Beta 2020) 200; Pulaşlı 'Şerh' (n 11) 1032-1033, N. 10; Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I* (15. Bası, Vedat 2021) 596-597, N. 722c-722d; Kırca (n 7) 43; Korkut (n 2) 60-71; Moroğlu 'Hükümsüzlük' (n 1) 30, 151-152; Nomer (n 2) 74-82; Mustafa Topaloğlu, 'Anonim Şirket

Anonim şirket genel kurul kararlarının yokluğu veya butlanı hâllerinde, işlem başlangıçtan itibaren hüküm doğurmaz. Bu nedenle her iki durum da, taraflarca ileri sürülmemiş olsa dahi re'sen dikkate alınmalıdır³⁰. Ancak anonim şirket genel kurul kararları, yok hükmünde veya batıl olmasına rağmen ticaret siciline tescil edilmiş; internet sitesi açmakla yükümlü şirketlerde şirketin internet sitesine konulmuş olabilir³¹ (TTK m. 422/2, BTHY³² m. 29/2). Böylece yok hükmünde ya da batıl olan kararlar, çoğu kez ticaret siciline tescil ve ilan edilmekle kamuya duyurulmakta ve bu durum, şirket alacaklıları ile şirketle işlem yapan üçüncü kişilerde bir güvene sebebiyet vermektedir³³.

Bu noktada, yok hükmünde ya da batıl bir kararın, yönetim kurulu tarafından icra edilmemesi ve ticaret siciline tescil edilmemesi gerektiği belirtilmelidir³⁴. Ticaret sicili müdürlüğü de, butlanın (ve yokluğun) açık olduğu hâllerde bunu dikkate alarak, tescil talebini re'sen reddetmelidir³⁵. Zira Türk

Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü Davalarında İslah' (2019) Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Saygı Günü Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu 30 Ekim 2017 87, 97-98; Güzin Üçışık ve Aydın Çelik, *Anonim Ortaklıklar Hukuku* C. 1 (Adalet 2013) 347-348. OR Art. 20 bakımından bu yönde Dubs und Truffer (n 2) Art. 706b, N. 3a. TTK m 447. Butlan sebepleri hakkında özel bir hüküm düzenleme içerdiği için, burada sayılanlar dışındaki emredici hükümlere aykırılığın iptal sebebi olacağı hususunda aksi görüşte bkz. Ünal Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku* (5. Bası, Vedat 2020) 402-403, N. 15-12; Ünal Tekinalp, 'Emredici Hükümler Yönünden Genel Kurul Kararlarının İptali ve Butlanı Sorunu' (2013) 2 Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 13-18. Ayrıca bkz. Brigitte Tanner, Zürcher Kommentar zum Obligationenrecht: Die Generalversammlung: Teilband V/5b, Kommentierung von Art. 698-706b und 731b OR (Schulthess 2003) 414, Art. 706b, N. 138-139.

30 Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 267, § 25, N. 134; Reimer (n 2) 141, N. 307. Yargıtay 11 HD, E 1993/4926, K 1994/4130, 12.05.1994 (YKD (1994) 20 (1) 75; Erdoğan Moroğlu ve Abuzer Kendigelen, İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat (10. Bası, On İki Levha 2014) 339).

31 Tüm genel kurul kararlarının tescil ve ilanı gerekli değildir. TTK m. 422/2 uyarınca "Yönetim kurulu, tutanağın noterce onaylanmış bir suretini derhâl ticaret sicili müdürlüğüne vermek ve bu tutanakta yer alan tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür; tutanak ayrıca hemen şirketin internet sitesine konulur". Bu düzenlemede yer alan "tescil ve ilana tabi hususlar" ifadesinden, tüm genel kurul kararlarının tescile tâbi tutulmadığı anlaşılmaktadır. Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin (TSY, RG, 27.01.2013, 28541) m. 2/d-4 düzenlemesinde de "Genel kurul kararlarında tescile tabi olguların bulunması halinde, yönetim kurulu veya temsile yetkili üye ya da üyeleri"nin tescil başvurusunda bulunabileceği düzenlenmiştir. Bu kapsamda hangi hususların tescil ve ilanının gerektiği katalog hâlinde sayılmamışsa da bazı hâllerde açıkça genel kurul kararının tescili gerektiği düzenlenmiştir. Örneğin, tescil edilmiş olgulara meydana gelen her türlü değişikliğe (TSY m. 29), esas sözleşmenin değiştirilmesine (TTK m. 455), yapısal değişikliklere (TTK m. 152/1, 179, 189/2), temsile yetkili kişileri ve bunların temsil şekillerine (TTK m. 373/1) yönelik genel kurul kararlarının tescili (ve ilanı) gerekmektedir. Kanunda kimi zaman yalnız tescilden (örneğin, TTK m. 455, 152/1, 179, 189/2) kimi zaman da tescil ve ilandan (örneğin, TTK m. 359/2, 373/1, 399/1, 548/1) söz edilmiştir; ancak tescil edilen olgular, aksine hüküm bulunmadıkça ilan da edilecektir (TSY m. 41/1). Diğer yandan genel kurul kararı, tescile tâbi hususlardan olmamasına rağmen tescil ve ilan edilmiş de olabilir.

32 Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik (RG, 09.10.2020, S. 31269).

33 Rauf Karasu, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı" (2010) Fırat Öztan'a Armağan 1239, 1259.

34 Böyle bir durumda yönetim kurulunun hükümsüzlüğün tespiti davası açması gerekir; aksine davranış yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu gerektirecektir. Bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp) (n 29) 598, N. 722f; Moroğlu 'Hükümsüzlük' (n 1) 191-193.

35 Dubs und Truffer (n 2) Art. 706b, N. 5; Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 267, § 25, N. 134; Moroğlu 'Hükümsüzlük' (n 1) 380; Reimer (n 2) 141, N. 307; Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya ve Füsün Nomer Nomer Ertan, *Ticari İşletme Hukuku* (6. Bası, Vedat 2019) 374; Zöllner (n 2) § 241, N. 33. "TTK nun 34 ncü maddesi uyarınca Ticaret Sicil Memurluğu yasal şartların mevcut olup olmadığını esas bakımından da incelemekle yükümlüdür. Ticaret Sicil Memurluğu ortaklıklarla ilgili başvurularda tescili istenen hususun yok veya butlan ile malul olduğunu tesbit ettiğinde tescil istemini reddetmek durumundadır" Yargıtay 11 HD, E 2004/11672, K 2005/10136, 21.10.2005 (Moroğlu

Ticaret Kanunu'nun 32. maddesinin ilk fıkrasında, sicil müdürünün tescil için aranan kanuni şartların var olup olmadığını incelemekle yükümlü olduğu belirtilmiştir. Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin³⁶ 34/1-ç düzenlemesinde ise, müdür ve müdür yardımcılarını ile tescile yetkili personelin tescil için aranan kanuni şartların var olup olmadığını incelerken “*Tescil edilecek olgunun şirket sözleşmesine ve Kanunun emredici hükümlerine aykırı bulunup bulunmadığı, tescil edilecek olgu bir ticaret şirketinin organ kararına dayanmakta ise, kararın şirket sözleşmesine ve Kanunun emredici hükümlerine uygun alınıp alınmadığı*” hususunu dikkate alması gerektiği düzenlenmiştir³⁷. Ancak buna rağmen karar, kimi zaman ticaret siciline tescil edilmiş olacaktır. Böyle bir hâlde tescilin iyileştirici etkisinden söz etmek mümkün değildir³⁸. Bununla birlikte sakat işlemin uygulanmasıyla, işlem güvenliği bakımından da bazı sakıncalar ortaya çıkmaktadır³⁹.

Hukuki yararı olan herkes (tüm ilgililer)⁴⁰, yokluğun ve butlanın tespitini talep edebilir. Pay sahiplerinin, bu davayı açmakta hukuki yararının bulunduğu karine olarak kabul edilmektedir; bunun için başkaca bir araştırma yapılmasına gerek yoktur⁴¹. Öyle ki, olumlu oy kullanan pay sahipleri de dâhil olmak üzere her pay sahibi, hakkın kötüye kullanılması yasağı çerçevesinde, bir genel kurul kararının butlanını ileri sürebilir⁴². Dava sonucunda verilen, butlanın tespitine yönelik karar, tüm pay sahipleri hakkında hüküm ifade edecektir (TTK m. 450). Bununla birlikte söz konusu karar, yalnız davacı açısından değil, tüm ilgililer açısından, yani *erga omnes* etkilidir⁴³. Aynı esas, genel

‘Hükümsüzlük’ (n 1) 380, dn. 642; Sinerji). Ticaret sicili müdürünün, iptal edilebilir kararlar bakımından tescili reddedemeyeceği; yok hükmünde ya da batıl bir kararı ise tescilden kaçınabileceğinin muhakkak olduğu hususunda bkz. Ömer Teoman, ‘Ticaret Sicili Müdürü Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İptal Edilebilir Bir Kararını Tescilden Kaçınabilir mi?’ (2010) Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan II 1704-1706.

36 RG, 27.01.2013, S. 28541.

37 Yönetmelik hükmü, bu hâliyle kanun hükmünü genişletmekte olduğundan, uygulanmasında tereddüt duyulacağı hususunda bkz. Tamer Bozkurt, *Şirketler Hukuku* (13. Bası, Yetkin 2021) 370.

38 Peter Böckli, *Schweizer Aktienrecht*, (4. Auflage, Schulthess 2009) 1012, N. 1921; Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 267, § 25, N. 135; Pulaşlı ‘Müeyyide’ (n 27) 893; Tanner (n 29) 422, Art. 706b, N. 183.

39 Reimer (n 2) 139, N. 299. Karş. Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 269; § 25, N. 136.

40 “*Hukuki yararı olan herkes (tüm ilgililer)*” ifadesinden; pay sahipleri, alacaklılar, yönetim kurulu, münferiden yönetim kurulu üyeleri ve iflas idaresi anlaşılmalıdır. Denetçiler de üçüncü kişi olarak hükümsüzlüğün tespitini isteyebilir. Korkut (n 2) 185. Paylar üzerindeki rehin ve intifa hakkı sahipleri ile TTK m. 210 uyarınca denetleme ve fesih davası açma hakkına sahip olan Ticaret Bakanlığı'nın da bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir. Bkz. Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp) (n 29) 598, N. 722f. SerPK m. 92/1-b uyarınca Sermaye Piyasası Kurulu da bu davayı açmaya yetkili kılınmıştır. Detaylı bilgi için bkz. Korkut (n 2) 182-186.

41 Moroğlu ‘Hükümsüzlük’ (n 1) 180; Nomer (n 2) 107.

42 Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp), (n 29) 598, N. 722f; Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 266, § 25, N. 130; Korkut (n 2) 214; Moroğlu ‘Hükümsüzlük’ (n 1) 180; Nomer (n 2) 106, 116 dn. 574; Reimer (n 2) 138, N. 294; Tanner (n 29) 420, Art. 706b, N. 174. Bu yönde BGE 74 II 41, 43 ve BGE 99 II 57.

43 Korkut (n 2) 192-193; Moroğlu ‘Hükümsüzlük’ (n 1) 185-186; Nomer (n 2) 110. Alman hukukunda da butlanın tespiti bakımından bkz. Carsten Schäfer, *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz* Hrsg.: Goette W Habersack M und Kalss, S, Band 4, §§ 179-277 AktG (5. Auflage, C.H.Beck 2021) § 249, N. 24-25. İsviçre hukukunda, hükümsüzlüğe dair kararların *erga omnes* etkisi hakkında bkz. Reimer (n 2) 141, N. 304. *Erga omnes* etki, anonim şirketlere ilişkin uyumsuzlukların çözümü neticesinde ortaya çıkan hüküm yahut anlaşma çoğu zaman bu uyumsuzluğa ya da anlaşmaya taraf olmayan kimseler için de etkili olmasını ifade etmektedir. Bkz. Tolga Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim* (On İki Levha 2018) 83-86; Nomer (n 2) 208-211. Yokluğun ve butlanın tespitine dair karar, her halde tüm ilgililer açısından etkilidir (TTK m. 450). Burada bahis konusu edilen, mahkemenin kararının değil, hükümsüzlüğü ileri sürülen genel kurul kararının *erga omnes* etkisidir.

kurul kararının yokluğunun tespiti kararı için de evleviyetle geçerli olacaktır. Genel kurul kararının hukuka uygun bulunması hâlinde ise bu karar, yalnız taraflar açısından bağlayıcı kabul edilmelidir⁴⁴.

Anonim şirket genel kurul kararlarının butlanına ilişkin TTK m. 447 düzenlemesinin kaynağı, İsviçre Borçlar Kanunu'nun (OR) 706b maddesidir. İsviçre hukukunda, butlan kavramını karşılamak üzere “*Nichtigkeit*” ifadesi kullanılmaktadır. Nitekim OR Art. 706b düzenlemesinin kenar başlığı da bu şekildedir⁴⁵. Genel kurul kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin olarak ise yokluk hâlinde “*Scheinbeschlüsse*” (*görünüşte/sözde karar*) veya “*Nichtbeschlüsse*” (*olmayan karar*) ifadeleri tercih edilmektedir⁴⁶. Ancak İsviçre’de bu iki kavram, ayrı bir yaptırımın uygulanmasını gerektirmemektedir⁴⁷.

TTK m. 447 düzenlemesi, Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu’nun 241 ve 242. paragraflarına (*Aktiengesetz/AktG* § 241-242) karşılık gelmektedir. AktG § 241 hükmünde, butlan sebepleri tahdidi olarak sayılmıştır. AktG 242. paragrafının 2. fıkrasında, bir genel kurul kararının batıl olduğu itirazının, bu kararın ticaret siciline tescilinden itibaren kural olarak üç yıl içinde ileri sürülebileceği düzenlenmiştir⁴⁸. Bu süre, derdest davalar bakımından karar kesinleşinceye kadar uzayacaktır. Alman hukukunda da, İsviçre’de olduğu gibi, genel kurul kararlarının yokluğu ile butlanı arasında sonuçları bakımından bir ayırım yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı görüşü benimsenmiştir⁴⁹.

44 Böckli (n 37) § 16, N. 156; Moroğlu ‘Hükümsüzlük’ (n 1) 148, 185-187; Nomer (n 2) 111; Tanner (n 29) 417, Art. 706b, N. 155.

45 İsviçre’de 1936 tarihli das Aktienrecht’te anonim şirket genel kurul kararlarında iptal edilebilirlik (*Anfechtbarkeit*) yaptırımı düzenlenmişken, bu kararların butlanına (*Nichtigkeit*) ilişkin bir düzenleme yer almamıştır. Bu dönemde verilen kararlarda, bireysel pay sahipliği haklarını korumaya yönelik hükümlere aykırı kararların iptal edilebilir olduğu kabul edilirken (BGE 80 II 271, 275), anonim şirketin temel sistematüğünü, alacaklıların haklarını ve kamu düzenini korumaya yönelik hükümlerle bağdaşmayan kararların batıl olacağı benimsenmiştir (BGE 86 II 78, 88). Federal Mahkeme kararları uyarınca, genel kurul kararının konusunun imkânsız olması, emredici hükümlere, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olması hâllerinde de geçersiz olacağı kabul edilmelidir (BGE 93 II 30, 33 ve BGE 114 II 68, 70 f.). İsviçre Borçlar Kanunu’nda 1991 yılında yapılan reformla, genel kurul kararlarının butlanı (*die Nichtigkeit von GV-Beschlüssen*) kanunun 706b maddesinde düzenlenmiştir. 1 Temmuz 1992 tarihinde yürürlüğe giren hükümde sayılan hükümsüzlük sebepleri, OR Art. 714 uyarınca yönetim kurulu kararları açısından da geçerlidir. Söz konusu süreç hakkında bkz. Dubs/Truffer (n 2) Art. 706b, N. 1-2. İsviçre’de 1991 yılında getirilen düzenlemenin belirsizlikleri ortadan kaldırmadığı; bu nedenle başarılı olarak nitelendirilemeyeceği yönündeki eleştiri için bkz. Dubs und Truffer (n 2) Art. 706b, N. 3; Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 260, § 25, N. 87.

46 Dubs und Truffer (n 2) Art. 706b, N. 17; Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 265, § 25, N. 117; Urs Gaudenz Frei, *Nichtige Beschlüsse der Generalversammlung der Aktiengesellschaft* (Keller 1962) 69, 109; Bertrand G. Schott *Aktiensrechtliche Anfechtbarkeit und Nichtigkeit von Generalversammlungsbeschlüssen wegen Verfahrensmängeln* (Dike 2009) 33-34, 103, 117; Tanner (n 29) 410-411, Art. 706b, N. 114-121.

47 Bu hususa TTK m. 477’nin gerekçesinde de işaret edilmiştir. Ayrıca bkz. Kırcı (n 7) 5.

48 Söz konusu hüküm, AktG § 23/5 düzenlemesine aykırılık teşkil eden genel kurul kararları bakımından da uygulanmaktadır. Bkz. Karasu ‘Butlan’ (n 33) 1258. Bununla birlikte AktG § 130/1, 2 ve 4 düzenlemeleri kapsamında tutanağa bağlanmamış (içeriğinde eksiklik bulunan ya da noter imzası bulunmayan) genel kurul kararlarının ticaret siciline tescilinden sonra butlanı ileri sürülemezdir (AktG § 242/1). İsviçre hukukunda ise butlanın islahi müessesesi ile ilgili bir düzenleme yer almamıştır. Butlan hâli, bir süreyle sınırlı olmaksızın, her zaman ileri sürülebilir. Bkz. Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 267, § 25, N. 135; Tanner (n 29) 422, Art. 706b, N. 182-183.

49 Alman hukukunda, “*Scheinbeschlüsse*” ve “*Nichtbeschlüsse*” terimlerinin yokluğu ifade etmek üzere kullanımı ile yokluk ve butlan ayırımının gereksiz olduğu yönündeki değerlendirme ve ayrıntılı açıklama için bkz. Zöllner (n 2) § 241, N. 49-57.

Türk hukukunda, anonim şirket genel kurul kararlarının yokluğu ise, TTK bakımından doğrudan kanuni bir dayanağa sahip olmamakla birlikte, öğretide ve yargı kararlarında ittifakla kabul edilmektedir⁵⁰. Bu hususta öğretide *Moroğlu* tarafından, yokluk ile butlan arasında hukuken bir ayırım yapılmasının zorunluluk olduğu ifade edilerek⁵¹, genel kurul kararlarının yokluğu hakkında bir kanuni düzenleme yapılmamış olması eksiklik olarak nitelendirilmiştir⁵².

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda⁵³ ise, yokluğun ileri sürülmesi hâlinin düzenlendiği; hatta beş yıllık süreyle sınırlandırıldığı bir hükme rastlanmaktadır. SerPK m. 92/1-b düzenlemesi ile belirli hâllerde Kurul, “*Bu durum ve işlemlerin hukuka aykırılığının Kurulca tespiti tarihinden itibaren üç ay ve her hâlde durum ve işlemin vukuu tarihinden itibaren üç yıl içinde iptal davası ve beş yıl içinde butlan veya yokluğun tespiti davası açmaya*” yetkili kılınmıştır.

Türk Medeni Kanunu'nun 83/3. maddesinde de yokluğa ilişkin bir düzenleme bulunmaktadır. Hükümde, derneklerin genel kurul kararlarının iptali düzenlenirken, genel kurul kararlarının yok veya mutlak butlanla hükümsüz sayıldığı durumlar saklı tutulmuştur. Söz konusu düzenlemeler, genel kurul kararlarının yokluğunun Türk hukuk sistemi içerisinde mümkün kabul edildiğini göstermek bakımından önemlidir. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemeyeceği yönündeki TTK m. 353/1 düzenlemesi de yokluk ve butlan ayırımının TTK sistematığında kabulüne işaret eden bir hüküm niteliğindedir.

Genel olarak yokluk, bir işlemin kurucu unsurlarında eksiklik bulunması hâlinde ortaya çıktığına göre, genel kurul kararlarının da kurucu unsurlarından yoksun bulunması ihtimalinde kararın yok hükmünde olduğunun kabulü gerekir. Zira bir genel kurul kararının varlığı, iki kurucu unsuru gerektirir: Bunlardan *birincisi*, bir genel kurul toplantısının yapılmış olması, *ikincisi* ise bu toplantıda bir karar alınmış olmasıdır⁵⁴. Bu unsurlardan birinin bulunmaması, işlemin hiç doğmaması yani yok hükmünde olması sonucunu ortaya çıkarır⁵⁵. Yokluk bakımından esas alınan ölçü, şekil ve usul açısından emredici hükümlere aykırılıktır⁵⁶. Buna örnek olarak, üç pay sahibinin kahvede otururken⁵⁷ veya bir anma gününde bir araya geldiklerinde⁵⁸ genel kurul toplantısı yaptıklarını iddia etmeleri gösterilebilir.

50 Sermaye şirketlerinde genel kurul kararlarının yokluğuna dair birçok karar bulunmakla birlikte, bazı kararlar bu ayırma işaret etmesi bakımından özellikle örnek olarak gösterilebilir: Yargıtay HGK, E 2002/2-441, K 2002/433, 29.02.2002 (İKİD (2003) 1995-1999; *Moroğlu* ve Kendigelen (n 30) 350); Yargıtay HGK, E 2013/11-1048 K 2014/430, 02.04.2014 (Lexpera).

51 *Moroğlu* 'Hükümsüzlük' (n 1) 35-38.

52 Erdoğan *Moroğlu*, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, Değerlendirme ve Öneriler (8. Bası, On İki Levha 2016) 261.

53 RG, 06.12.2012, S. 6362.

54 Ayhan, Çağlar ve Özdamar (n 1) 318; Bahtiyar (n 29) 198; Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, *Şirketler Hukuku Dersleri* (8. Bası, Dora 2021) 251; Karasu 'Emredici Hükümler' (n 3) 72; Kırcı (n 7) 4; *Moroğlu* 'Hükümsüzlük' (n 1) 77; Pulaşlı 'Şerh' (n 11) 1028, N. 4; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar* (7. Bası, Adalet 2021) 353, N. 107; Üçışık ve Çelik (n 29) 337. Yargıtay HGK, E 2013/11-1048, K 2014/430, 02.04.2014 (Lexpera).

55 Karasu 'Emredici Hükümler' (n 3) 72. Bir genel kurulun mevcut olmadığı durumlarda “*genel kurul kararının yokluğundan*” değil, “*genel kurulun yokluğundan*” söz edilmesi gerektiği; hakkında bkz. Odman Boztosun (n 27) 45.

56 Ayhan, Çağlar ve Özdamar (n 1) 318; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp) (n 29) 594, N. 722a.

57 Ernst E. Hirsch, *Ticaret Hukuku Dersleri* (2. Bası, İsmail Akgün Matbaası 1948) 297.

58 Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp) (n 29) 594, N. 722a.

Bir genel kurul kararının hükümsüzlüğünün ileri sürülmesinde, TTK sisteminde butlanın ikincilliği ilkesinin kabul edildiği⁵⁹, iptal yaptırımının asıl olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Bu noktada, Türk hukukunda genel kabul gören yokluk-butlan ayrımı çerçevesinde, yokluğun da ikincilliğini kabul etmek gerekecektir⁶⁰. Öyle ki yokluk; iptal ve butlan yaptırımlarına uygun düşmeyen sakatlıklar bakımından ve ancak kurucu unsurlarda eksiklik bulunması hâlinde başvurulabilecek ikincil, hatta son ihtimaldir.

Genel kurul kararının yokluğunun ya da butlanının tespitine yönelik karar, kural olarak geçmişe (*ex tunc*) etkilidir. Ancak şirketi temsile yetkili olanlar, batıl genel kurul kararına dayanarak, sahip oldukları temsil yetkisi çerçevesinde iyiniyetli üçüncü kişilerle işlem yapmışlarsa, butlan kararının geçmişe etkili olmayacağı; genel kurul kararına dayanarak ifa edilen edimlerin iadesinin iyiniyetli üçüncü kişiden istenemeyeceği kabul edilmektedir⁶¹. Burada, üçüncü kişilerin, şirketi temsile yetkili olanların yetkileri (TTK m. 371/1 ve 371/7) hususunda ortaya çıkan hukuki görünüme güvenlerinin korunması söz konusudur⁶². Batıl genel kurul kararına dayanarak, iyiniyetli üçüncü kişilerle yapılan sözleşme, anonim şirket bakımından bağlayıcıdır⁶³. Genel kurulun onayının, işlemin geçerliliği için gerekli olduğu hâllerde ise, geçerli bir karar bulunmalıdır⁶⁴. Söz konusu esaslar, kararın yokluğu hâlinde de geçerlidir⁶⁵.

III. GENEL KURUL KARARININ YOKLUĞUNUN VEYA BUTLANININ İLERİ SÜRÜLMESİNDE HAKKIN KÖTÜYE KULLANILMASI YASAĞININ UYGULANMASI

A. GENEL OLARAK HAKKIN KÖTÜYE KULLANILMASI YASAĞI

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun⁶⁶ 2. maddesinin ilk fıkrasında, “Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır” denildikten sonra, ikinci fıkrasında “Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz” düzenlemesine yer verilmiştir. Hakkın kötüye kullanılması yasağı (*Rechtsmissbrauchsverbot*), dürüstlük kuralının

59 Bkz. TTK m. 447 gerekçesi.

60 Kırca (n 7) 6. Geniş anlamda butlan bakımından bkz. Schäfer (n 42) § 249, N. 18. Genel kurul kararlarının butlanının veya yokluğu hususunda son derece temkinli davranmak gerektiği yönünde bkz. Böckli (n 37) 1012, N. 1922; Odman Boztosun (n 27) 44.

61 Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 236, § 25, N. 136; Korkut (n 2) 194, 201, 204; Moroğlu ‘Hükümsüzlük’ (n 1) 87, 186-187; Tanner (n 29) 423, Art. 706b, N. 189; Zöllner (n 2) § 241, N. 35. Butlan (kesin hükümsüzlük) hâlinde, hâkimin, olayın özelliklerine göre, başlangıçtan itibaren geçersizlik mümkün olmuyor veya adil sonuçlar doğurmuyorsa, ileriye etkili olacağına karar verebileceği hakkında bkz. Antalya, ‘Borçlar’ (n 7) 136. “...olayın niteliği ve özelliğinin (uyuşmazlığa 106-108. maddeler hükümlerinin uygulanmasının doğuracağı adaletle aykırı sonuçlarının) haklı gösterdiği durumlarda, Medeni Kanunun 2. maddesi hükmü gözetilerek sözleşmenin feshinin (sürekli borç ilişkilerinde olduğu gibi) ileriye etkili sonuç doğuracağı kabul edilmelidir” Yargıtay BGK, E 1983/3, K 1984/1, 25.01.1984 (Sinerji).

62 Moroğlu ‘Hükümsüzlük’ (n 1) 87, 187. Şirketle işlem yapan üçüncü kişilerin iyiniyetinin korunmasının, butlanın ileri sürülmesine engel teşkil edebileceği yönünde karşı. Reimer (n 2) 140, N. 301.

63 Dubs und Truffer (n 2) Art. 706b, N. 4; Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 236, § 25, N. 136; Korkut (n 2) 194, dn. 96; Nomer (n 2) 114; Tanner (n 29) 424, Art. 706b, N. 195.

64 Korkut (n 2) 194, dn. 96; Moroğlu ‘Hükümsüzlük’ (n 1) 74-75, 151; Nomer (n 2) 114.

65 Nomer (n 2) 115.

66 RG, 22.11.2001, S. 24607.

hakların kullanılmasında ortaya çıkan bir uzantıdır. Öyle ki, dürüstlük kuralı hem hakların kazanılmasında hem de borçların yerine getirilmesinde dikkate alınırken, hakkın kötüye kullanılması yasağı yalnız hakkın kullanılması ile ilgili bir kavramdır.

Dürüstlük kuralı ile kastedilen, subjektif değil; objektif iyiniyettir. Bu kural, birçok alanda olduğu gibi, Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin uygulanmasında da büyük bir önem taşımaktadır. Zira TTK m. 1/1 uyarınca bu kanun, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun ayrılmaz bir parçasıdır.

Dürüstlük ilkesi, somutlaştırma, tamamlama, sınırlama ve düzeltme olmak üzere, dört fonksiyona sahiptir⁶⁷. Bu ilke, sözleşmenin yorumlanması ve tamamlanmasında da dikkate alınır. Anonim şirket genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünün ileri sürülmesinde ise dürüstlük kuralı, bir hakkın kullanılması bakımından, yani sınırlama fonksiyonu itibarıyla uygulanma alanı bulmaktadır. Sınırlama fonksiyonu, her hakkın özünde bir sınır içerdiğini ifade etmektedir⁶⁸. TMK m. 2/2 düzenlemesiyle de kanunun ve hakkın mutlaklığı ilkesine bir istisna getirilerek⁶⁹ hukukun her alanında uygulanabilen bir kural kabul edilmiştir.

Hakkın kötüye kullanılması yasağı, soyut ve sınırlarının çizilmesine imkân olmayan bir kıstası ifade etmektedir⁷⁰. Bir hakkın, amacına aykırı kullanılması, kullanılmasında meşru bir menfaat bulunmaması ya da çok küçük bir menfaat bulunması durumunda hakkın kötüye kullanılması yasağı gündeme gelmektedir⁷¹. Hakkın kötüye kullanılmasından (*Rechtsmissbrauch*) söz edilebilmesi için ortada bir hak bulunmalı, hak açık bir şekilde dürüstlük kuralına aykırı kullanılmış olmalı ve böyle bir hakkın veya kullanılmasının sınırını belirleyen açık bir kural bulunmamalıdır⁷².

Hakkın kötüye kullanılması yasağı, kamu düzenine ilişkindir⁷³. Hâkim, bu yasağı, re'sen dikkate almalıdır. Bununla birlikte hakkın kötüye kullanılması yasağının öngördüğü TMK m. 2/2 düzenlemesi, ikincil niteliktedir. Zira hakkın kötüye kullanılması yasağı, genel ve istisnaidir; bu kuralın uygulanmasında mümkün olduğunca sınırlı ve basiretli davranılmalıdır⁷⁴. Bir genel kurul

67 Eren (n 7) N. 54.

68 Eren (n 7) N. 54.

69 Yargıtay BGK, E 1987/2, K 1988/2, 30.09.1988 (RG, 21.12.1988, S. 20026, 25-46); Yargıtay BGK, E 1983/3, K 1984/1, 25.07.1984 (Sinerji). Bu yönde ayrıca bkz. Talih Uyar, 'Yargıtay Kararlarında "Dürüstlük (Objektif İyiniyet)" Kuralı (MK. 2/I) ve "Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı" (MK. 2/II)' (2000) Seyfullah Edis'e Armağan, Ataysoy ZG (Ed), 443.

70 Hakkın kötüye kullanılması yasağının temelindeki düşünceye ilişkin olarak ortaya atılan farklı teoriler için bkz. Altaş (n 24) 157-158; Çelikbaş (n 19) 606; Heinrich Honsell, Artikel Kommentar zu Art. 1-4 HrsG.: Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt und Thomas Gieser, *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch I Art. 1-456 ZGB* (5. Auflage, Helbing Lichtenhahn 2014) Art. 2 N 24-25.

71 Akyol (n 14) 24; Uyar (n 69) 442. Aynı yönde bkz. Honsell (n 46) Art. 2 N 39; Felix Matthias Rüttimann, *Rechtsmissbrauch im Aktienrecht* (Universität Zürich 1994) 43-44.

72 Kılıçoğlu 'Borçlar' (n 12) 161.

73 Bkz. Honsell (n 46) Art. 2 N 34.

74 Akkurt (n 21) 105; Akyol (n 14) 16-17; Altaş (n 24) 159-160; Antalya, 'Şekil' (n. 21) 386; Ramazan Arslan, *Medenî Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı* (S Yayınları 1989) 36-37. Çelikbaş (n 19) 613; Korkut (n 2) 214; Honsell (n 46) Art. 2 N 29. "Medenî Kanununun 2/2. maddesindeki kuralla, kanunun ve hakkın mutlaklığı kuralına istisna getirilmektedir. Ancak, bu kuralın taliliği (yani ikinciliği) de gözetilerek, öncelikle her meseleye ona ilişkin kanun hükümleri tatbik edilecek uygulanan kanun hükümlerinin adalete aykırı sonuçlara neden olabildiği bazı istisnai durumlarda da, 2/2. maddedeki kural, haksızlığı tashih edici bir şekilde uygulanabilecektir" Yargıtay BGK, E 1983/3, K 1984/1, 25.01.1984; "...hakkın

kararının butlanının ileri sürülmesinin, bazı ilgililer bakımından hakkın kötüye kullanılması teşkil ederken bazıları için etmemesi de ihtimal dâhilindedir⁷⁵.

Hakkın kötüye kullanılması yasağının her olayda uygulanması, hukuki güvenliğe aykırı düşecektir⁷⁶; bu nedenle söz konusu yasağa ancak son çare⁷⁷ (*ultima ratio*) olarak başvurulmalıdır. Öğretide ağırlıklı görüşe göre⁷⁸, hakkın kötüye kullanılması yasağının somut olayın özellikleri göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekirken; diğer görüşe göre⁷⁹, bu durum keyfiliğe ve belirsizliğe neden olabileceğinden, belirli olay gruplarının ve bunlara uygulanacak ilkelerin – sınırlı olmamak üzere – önceden tespit edilmesi mümkün ve gereklidir. Bununla birlikte Yargıtay Büyük Genel Kurulu tarafından da, kiralananın tahliyesi istemine dair uyuşmazlıklar hakkında verilen 03.11.1980 tarihli kararında, “*Objektif iyiniyet kuralının uygulanmasında kesin sınırlar koymaya imkân olmadığından ve her olayın özelliği nazara alınıp durumun değerlendirilmesi gerektiğinden uygulamaya ilişkin bu çelişkinin içtihadı birleştirme yoluyla giderilmesine yer olmadığına...*” oy çokluğuyla karar verilmiştir⁸⁰.

Butlan hâlinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanmasında, şekle aykırılığın ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanılması yasağıyla sınırlanması gerektiği yönündeki, 1988 tarihli içtihadı birleştirme kararı önem arz etmektedir⁸¹. Kararda, kat karşılığı inşaat sözleşmesinde bağımsız bölümü teslim ederek, alıcının onu malik gibi kullanmasına neden olan satıcının, şekil eksikliğini ileri sürerek tapuda mülkiyetin devrine yanaşmamasının, olayın özelliklerine göre hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilebileceğine hükmedilmiştir. Karar, butlan hâlinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanabileceğinin kabul edilmesi bakımından özellikle dikkate

kötüye kullanılması yasağı kuralının amacı, hâkime özel ve istisnai hâllerde (adaletle uygun düşecek şekilde) hüküm verme imkânını sağlamaktadır” Yargıtay HGK, E 2017/1300, K 2021/922, 06.07.2021(Sinerji).

75 Korkut (n 2) 215; Moroğlu ‘Hükümsüzlük’ (n 1) 189.

76 Altaş (n 24) 160; Arslan (n 74) 36; Çelikbaş (n 19) 613; İsmail Doğanay, ‘Medenî Kanunun İkinci Maddesindeki Objektif İyiniyet Kuralı Taşınmaz Mal Satışlarındaki Şekil Şartını Ortadan Kaldırır mı?’ (1990) Prof. Dr. Halûk Tandoğan’ın Hâtırasına Armağan 231, 255; Honsell (n 46) Art. 2 N 27; Uyar (n 68) 443.

77 Schott (n 46) 33, N. 14; Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) § 25 N 17-18; Honsell (n 46) Art. 2 N 29.

78 Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı (n 7) 313, § 30, N. 2; Öz (Oğuzman) (n 7) 159-160. Genel kurul kararlarının butlanı bakımından bu yönde bkz. Korkut (n 2) 214; Tanner (n 29) 420, Art. 706b, N. 174. Yargıtay kararlarında da somut olayın özelliklerinin dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Bkz. Yargıtay HGK, E 2017/1300, K 2021/922, 06.07.2021 (Sinerji). “...nitelikleri itibarıyla emredici bulunan ve hâkim tarafından reşen gözetilmesi gereken şekle aykırılık ile hakkın kötüye kullanılması yasağı kuralı bir uyuşmazlıkta çatıştığında; hakkın kötüye kullanılması yasağı kuralıyla şekil şartı kuralının aşılabilmesi için olayın özelliği büyük önem taşımaktadır” Yargıtay BGK, E 1987/2, K 1988/2, 30.09.1988 (RG, 21.12.1988, S. 20026, 25-46). Federal mahkeme kararlarında da şekle aykırılığı ileri sürülmesinde hakkın kötüye kullanılmasının söz konusu olup olmadığı somut olayın özelliklerine göre belirleneceği kabul edilmektedir. Bkz. BGE 112 II 333 vd.

79 Kılıçoğlu ‘Borçlar’ (n 12) 159-160. Yazarın daha önce kaleme almış olduğu bir başka eserinde, şekle aykırılığın ileri sürülmesi bakımından, hakkın ne zaman kötüye kullanıldığını önceden kesin kurallara bağlamanın mümkün olmadığı yönündeki değerlendirme için bkz. Kılıçoğlu ‘Şekil’ (n 11) 214.

80 Yargıtay BGK, E 1980/3, K 1980/2, 03.11.1980 (Sinerji).

81 Yargıtay BGK, E 1987/2, K 1988/2, 30.09.1988 (RG, 21.12.1988, S. 20026, 25-46). İçtihadı birleştirme kararının varlığına rağmen bu husustaki tartışmaların ve uygulama farklılıklarının sona erdiği söylenemez. Kararın uygulanma alanı hakkında oy çokluğuyla verilen bir karar için bkz. Yargıtay HGK, E 2017/13-2618, K 2020/184, 20.02.2020 (Sinerji).

değerdir. Üçüncü toplantıda ve salt çoğunlukla verilen karar, öğretilerde kimi zaman son derece olumlu karşılanırken kimi zaman eleştiri konusu olmuştur⁸².

TMK m. 2/2 kapsamında, hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanmasında karşı tarafa zarar verme kastının varlığı aranmaz⁸³; ancak zarar verme kastı, tazminat ödenmesine neden olabilmektedir. Hakkın kötüye kullanılması yasağına dair TMK m. 2/2 düzenlemesi, mehz İsviçre hukukunda, ZGB Art. 2/II düzenlemesine karşılık gelmektedir ve içeriği itibarıyla aynıdır. Mehz kanunda da zarar verme kastına yer verilmeksizin, yalnız hakkın “açıkça” (*offenbar*) kötüye kullanılmasından bahsedilmiştir⁸⁴. Alman hukukunda ise hakkın kötüye kullanılması yasağına, dürüstlük kuralına ilişkin temel düzenleme olan Alman Medeni Kanunu’nun 242. paragrafında (*Bürgerliches Gesetzbuch/BGB § 242*) yer verilmemiş, genel hükümlere ilişkin birinci kitapta ayrı bir hükümde (BGB § 226) hakkın kötüye kullanılması yasağı düzenlenmiştir⁸⁵. Söz konusu hüküm kapsamında Alman hukukunda, hakkın kötüye kullanılmasından söz edilebilmesi için zarar verme amacının varlığı gerekir.

B. ÖĞRETİDEKİ YAKLAŞIM

Gerek İsviçre gerekse Türk hukukunda hâkim görüş, sermaye şirketlerinde genel kurul kararlarının yokluğunun ileri sürülmesinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanmayacağı, butlanın ileri sürülmesinin ise ancak dürüstlük kuralı çerçevesinde mümkün olabileceği yönündedir⁸⁶. Buna

- 82 Karar, öğretilerde *Akyol* tarafından bir “*anıt karar*” olarak nitelendirilerek, olumlu karşılanmıştır. Bkz. *Akyol* (n 14) 69. Kararın genel olarak olumlu olduğu yönünde bkz. İlknur Uluğ ve Nihat Taşdelen ‘30.09.1988 Tarihli ve E. 1987 K. 1988/2 Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının İncelenmesi’ (2003) *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 143-150. Aksi görüşte, karara münhasır bir eleştiri için bkz. Doğanay (n 74) 231-257. Karar öncesinde, şekil eksikliğinin yaptırımını ve bu hâlin ileri sürülmesinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanması hakkında ayrıntılı inceleme için bkz. Çelikbaş (n 19) 593-641; Kılıçoğlu ‘Şekil’ (n 11) 209-222; Kocayusufpaşaoğlu, Hatemi, Serozan ve Arpacı (n 7) 308-312, § 29, N. 1-7.
- 83 Bu yönde bkz. Yargıtay HGK, E 2017/1300, K 2021/922, 06.07.2021 (Sinerji).
- 84 İsviçre hukukunda hakkın kötüye kullanılması yasağı hakkında daha fazla bilgi ve anonim şirketlerde oy hakkı, azınlık hakları vb. gibi hakların kullanılmasında genel olarak uygulanmasına ilişkin ayrıntılı inceleme için bkz. Rüttimann (n 71) 37-170.
- 85 Ayrıntılı bilgi ve eleştiri için bkz. Nami Barlas, ‘Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağının Alman Medeni Kanunundaki Düzenleme Tarzı ve Eleştirisi’ (1997) *LV* (3) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 191, 191-208.
- 86 Bilgili ve Demirkapı (n 53) 250; Karasu ‘Butlan’ (n 33) 1256, 1259; Karasu ‘Emredici Hükümler’ (n 3) 87; Korkut (n 2) 39, 191, 208; Moroğlu ‘Hükümsüzlük’ (n 1) 37; 187-188; Pulaşlı ‘Şerh’ (n 11) 1031, N. 8; Oruç Hami Şener, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı* (4. Baskı, Seçkin 2019) 533-534; Tekil (n 19) 309; Mehmet Tunç, ‘Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Yok Hükümünde Olması ve Buna Bağlı Sonuçlar’ (2021) 16 (197-198) Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 365, 383; Üçışık ve Çelik (n 29) 341. Yokluğun ileri sürülmesindeki uygulamadan bahsetmeksizin, genel kurul kararının butlanının hakkın kötüye kullanılması (yasağı) çerçevesinde ileri sürülebileceği yönünde bkz. Pulaşlı ‘Şirketler’ (n 53) 362, N. 133; Fahrettin Önder, ‘Yargıtay Kararları Açısından Limited Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü’ (2005) 7(1) *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 103, 117. Benzer şekilde butlanı uzun bir süre sonra ileri sürmenin TMK m. 2’ye aykırı sayılabileceği yönünde Bahtiyar (n 29) 203; Topaloğlu (n 29) 100. Genel olarak butlan bakımından bu yönde Böckli (n 37) 2316, § 16, N. 184; Dubs und Truffer (n 2) Art. 706b, N. 6; Reimer (n 2) 139, N. 299; Schott (n 46) 319, N. 6. Yönetim kurulu kararlarının butlanı bakımından aynı yönde bkz. Hediye Bahar Sayın, Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Butlanı (2. Basi: On İki Levha 2017) 336-341.

karşılık öğretide, aksi yönde açıklamalara da rastlamak mümkündür⁸⁷. *Çamoğlu*'na göre, karardaki sakatlığı öğrenmesine rağmen, uzun süre sessiz kalıp dava açmayan ilgililerin TMK m. 2 uyarınca dava haklarının düştüğünün kabulü gerekir⁸⁸. Yazar, bu değerlendirmesinden önce, yokluğun ve butlanın tüm ilgiler tarafından, süresiz ileri sürülebileceğinden bahsetmiş, ancak ardından hakkın düşmesi bakımından bir ayırım yapmamıştır.

Önder ise, hakkın kötüye kullanılması yasağının butlanda uygulanmasının yerindeliğini değerlendirirken, butlan hâlinde ölü doğan işlemin hiçbir zaman canlanmayacağını ve bu yönüyle kuralın değiştirilemeyeceğini; ancak hakkı kullanmadaki iyiniyeti bertaraf etmenin de mümkün olmadığını ifade etmiştir. Yazara göre, sadece durumu genellemek lazımdır. Bu kapsamda yazar, kural olarak genel kurul kararlarının içe dönük nitelikte ve dış ilişkiyi ilgilendirmeyecek olması hâlinde ileri sürüldüğü zamanın dikkate alınmayacağını; ancak dış ilişkiye yansımış ve icra edilmiş bir kararı bunu bilmesine rağmen uzun süre sonra ileri süren kimsenin iyiniyetinin araştırılması gerektiğini ileri sürmüştür⁸⁹. Anılan düşünce kapsamında son olarak, yokluk ve butlanın ileri sürülmesinin bir süreyle sınırlı olmadığı belirtildikten sonra, – her iki hâli de ifade edecek şekilde – dürüstlük kuralını da dikkate almakta fayda bulunduğu belirtilmiştir⁹⁰.

Öğretide *Pulaşlı* ile *Bilgili/Demirkapı* tarafından, yokluk ile butlan arasında, sonuçları değil sebepleri bakımından farklılık bulunduğu kabul edilmektedir⁹¹. Ancak buna rağmen anılan yazarlar da, butlandan farklı olarak, yokluğun ileri sürülmesinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanmayacağını belirtmektedir⁹².

Bu konuda farklı öneriler sunulduğu da görülmektedir. Butlanın ileri sürülmesinde, hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanacağını belirten *Karasu*, Alman hukukunda kabul edilen “*butlanın ıslahı*”⁹³ (*Heilung der Nichtigkeit*) müessesesinin Türkiye’de de uygulanması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir⁹⁴. Aynı düşüncedeki *Nomerè* göre, butlanın ileri sürülmesi bakımından süre sınırı

87 *Çamoğlu* (Poroy ve Tekinalp) (n 29) 197, N. 722f; Sanem Güngör, *Anonim Şirketlerde Menfi Genel Kurul Kararlarının İptali*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2010) 42-43; “Hükümsüzlük türleri arasında ayırım yapmaksızın, hükümsüzlük iddiasının ileri sürülmesinin hakkın suistimali mahiyetinde olmadıkça her zaman mümkün olduğu yönünde bkz. Şükrü Yıldız, “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının İptali”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1989) 103. *Kırca* tarafından da genel kurul kararlarının hükümsüzlüğüne dair eserinin ikinci baskısında, bir yandan yokluk ile butlan arasındaki farklara değinilirken yokluğun ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanılması anlamını taşıdığı iddiasıyla aynen ifa talebinde bulunulamayacağına işaret edilmiş; diğer yandan da tespit ya da itiraz yoluyla butlan veya yokluğu ileri sürmenin tek sınırının hakkın kötüye kullanılması yasağı olduğu belirtilmiştir. Bkz. İsmail Kırca, Feyzan Hayal Şehirli Çelik ve Çağlar Manavgat, *Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* 2/2, (2. Bası, BTHAE 2017) 2, dn. 3 ve 273. Ancak eserin üçüncü baskısında, yazar tarafından bu kez, “yokluğu ileri sürmenin hakkın kötüye kullanılması anlamını taşıdığı iddiasıyla aynen ifa talebinde bulunulamayacağı” ifade edilmiştir. Bkz. Kırca (n 7) 2.

88 *Çamoğlu* (Poroy ve Tekinalp) (n 29) 197, N. 722f.

89 *Önder* (n 82) 117.

90 *Önder* (n 82) 124.

91 *Bilgili ve Demirkapı* (n 53) 252; *Pulaşlı ‘Şerh’* (n 11) 1029, N. 5, dn. 464-465; 1031, N. 7a ve 1033, N. 10.

92 *Bilgili ve Demirkapı* (n 53) 250; *Pulaşlı ‘Şerh’* (n 11) 1031, N. 8.

93 Butlanın ıslahı yerine “düzelmeye” ifadesi de kullanılmaktadır. Bkz. *Nomer* (n 2) 115-120.

94 *Karasu ‘Butlan’* (n 32) 1260; *Karasu ‘Emredici Hükümler’* (n 3) 89-90. Benzer şekilde butlanın bir süreyle bağlanmasının doğru olacağı yönünde bkz. *Bilgili ve Demirkapı* (n 53) 253.

bulunmaması, genel kurul kararları bakımından hukuk güvenliğine uygun düşmemektedir⁹⁵. Benzer düşünceyle, İsviçre öğretisinde *Böckli* tarafından da hâkimin, butlan kararını ileriye etkili olarak verme hususunda takdir yetkisine sahip olması ve genel kurul kararlarının butlanının ileri sürülmesi için on yıllık bir hak düşürücü süre öngörülmesi gerektiği ileri sürülmüştür⁹⁶.

Korkut'a göre ise, Türk hukukunda butlanın ıslahı kurumuna yer verilmemiş olsa da butlanın süresiz şekilde ileri sürülmesini sınırlayan imkânlar bütünüyle eksik değildir. HMK m. 106 kapsamında tespit davasının görülebilmesi için "*hukuken korunmaya değer güncel bir yararın bulunması*" şartının aranmakta olması ve menfaatin dürüstlük kuralı bakımından da önem taşıması buna gerekçe olarak gösterilmiştir. Yazar tarafından, hakkın kötüye kullanılması durumunda butlan davasının dinlenmeyecek olması, çelişkili davranış yasağı, hâkimin hakkın düşmesine sınırlı bir sonuç bağlayabilmesi, kararın sadece ileriye etkili sonuç doğuracağına karar verilebilmesi ile iyiniyetli üçüncü kişilerin korunması, butlanın tespiti davasının diğer sınırları olarak belirtilmiştir⁹⁷.

Davada hukuki yarar bakımından konunun ele alındığı usul hukuku öğretisinde de benzer açıklamalarla karşılaşmaktadır. Bu hususta *Hanağası* tarafından verilen bir örnekte, tarafların, yıllarca noterin imzasının bulunmadığı bir noter senedinin gereğini yerine getirmelerine rağmen yıllar sonra, bu senedin hükümsüzlüğünün tespitini istemekteki menfaatlerinin meşru olmadığı belirtilmiştir⁹⁸.

Bu noktada konunun, usul hukuku boyutuyla, özellikle dava açılmasındaki hukuki yarar kapsamında da değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira genel kurul kararının yokluğu veya butlanı, çoğu kez bir tespit davası yoluyla ileri sürülmektedir. Bu dava, HMK m. 106 kapsamında bir tespit davasıdır. Her davada olduğu gibi yokluğun veya butlanın tespiti davasında da hukuki yarar dava şartıdır (HMK m. 114/1-h). Bununla birlikte kanunda, tespit davasında hukuki yarar özel olarak düzenlenmiştir. Tespit davasında, davayı açanın, kanunda belirtilen istisnalar dışında, "*bu davayı açmakta hukuken korunmaya değer güncel bir yararı*"nın bulunması gerekmektedir (HMK m. 106/2). Dava şartı olarak hukuki yarar (menfaat), dava hakkının haksız davalar açılması suretiyle kötüye kullanılmasına karşı bir güvence niteliğindedir⁹⁹. Burada söz konusu olan, dava şartı olarak hukuki yarar, yokluğu hâlinde davanın esasa girilmeksizin, davanın usulden reddine neden olan hukuki yarardır. Hukuki yararın bulunmaması, davanın kabule şayan olarak nitelendirilmesine engeldir. Dava şartı olarak hukuki yararı, davanın esastan incelenmesi hâlinde tespit edilebilecek hakkın varlığına ve ihlâline dayanan, davanın haklılığına etki eden menfaat kavramından ayırmak gerekir¹⁰⁰.

95 Nomer (n 2) 115.

96 Böckli (n 37) 2316, § 16, N. 183, 186.

97 Korkut (n 2) 203.

98 Emel Hanağası, *Davada Menfaat* (Yetkin 2009) 145.

99 Arslan (n 74) 67, 73-74; Hanağası (n 98) 57-60; Korkut (n 2) 180.

100 Mülga 1086 sayılı HMUK döneminde menfaat olarak anılan hukuki yarar hakkında bkz. Hanağası (n 98) 151-153.

C. KONUYA İLİŞKİN YARGI KARARLARI

Sermaye şirketlerinin genel kurul kararlarının butlanının ileri sürülmesinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanması, Yargıtay'ın yerleşik kararları ile kabul edilmektedir¹⁰¹. Bu kararlar çoğu kez, butlanın uzunca bir süre sonra ileri sürülmesinin, işlem güvenliği açısından yarattığı sakıncalar göz önünde bulundurularak hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilmesi şeklindedir. Bununla birlikte butlan hâlinde hakkın kötüye kullanılması yasağı, farklı ihtimallerde de gündeme gelmektedir. Örneğin, bir pay sahibinin genel kurulda katıldığı kararın butlanını ileri sürmesi kimi zaman hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilebilmektedir¹⁰². İsviçre Federal Mahkemesi kararlarında da, batıl bir genel kurul kararının uygulanmasına ve bunun sonuçlarına uzun yıllar bilinçli şekilde itiraz etmeyen bir kimsenin, sonradan butlanı ileri sürmesi hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilmektedir¹⁰³.

Yargıtay kararlarında, genel kurul kararlarının yokluğu halinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanması ise, öğretilerdeki ağırlıklı görüşün aksine bir gelişim göstermiştir. Önceleri Yargıtay kararlarında genel kurul kararlarının yokluğu hâlinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanmayacağı benimsendiği kararlara rastlanmaktadır¹⁰⁴.

Öte yandan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 21 Mart 2016 tarihli kararında¹⁰⁵, yokluğun ve butlanın ancak dürüstlük kuralına aykırı düşmedikçe ileri sürülebileceği belirtilerek; esas mahkemesinin yokluğun tespitine dair kararının, bu husus değerlendirilmek üzere bozulduğu görülmektedir. Daire, bu karardan önce 2014 yılında vermiş olduğu bir başka kararda ise, “yok hükmündeki” bir kararın tespitine yönelik kararı, “butlanın” ileri sürülmesinin dürüstlük kuralı çerçevesinde mümkün olduğu gerekçesiyle bozmuştur. Karar, yokluk yaptırımının uygulanmasının söz konusu olduğu bir olayda butlana yönelik açıklama yapılmasıyla, yokluk hâlinde dürüstlük kuralı uygulamasına

101 Yargıtay 11 HD, E 2014/8021, K 2015/5379, 16.04.2015 (BATİDER (2015) XXXI (2) 447); Yargıtay 11 HD, E 2017/743, K 2019/236, 10.01.2019; Yargıtay 11 HD, E 2017/6325, K 2017/6651, 28.11.2017 (karararama.yargitay.gov.tr); Yargıtay 11 HD, E 2010/4754, K 2012/5432, 05.04.2012 (BATİDER (2012) XXVIII (3) 375-378). İsviçre Federal Mahkemesi kararlarında da karara karşı uzun süre sessiz kalarak butlanın sonradan ileri sürülmesi, hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilmektedir. Bkz. BGE 49 II 392 vd. ile BGE 53 II 165 vd.

102 Yargıtay 11 HD, E 2003/8620, K 2003/1197, 17.02.2003 (Eriş, C. II, (3. Baskı 2004) 1730'dan aktaran Moroğlu ve Kendigelen (n 30) 351); Yargıtay 11 HD, E 2016/4343, K 2017/6376, 21.11.2017 (karararama.yargitay.gov.tr). Benzer şekilde, pay sahibinin, karara muvafakat etmiş olması hâlinde, bu durumun hükümsüz işlemi geçerli hâle getirmeyeceği ancak bundan böyle hükümsüzlüğün ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanılması teşkil edeceği yönünde bkz. Reimer (n 2) 140, N. 302; Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 266, § 25, N. 130; BGE 74 II 43.

103 BGE 49 II 392 vd. ve BGE 53 II 232 (Moroğlu 'Hükümsüzlük' (n 1) 190, dn. 325). İsviçre Federal Mahkemesi'nin kararlarında da batıl bir işlemin, üzerinden belirli zaman geçmesiyle düzelmesi, kararın icrasının geriye döndürülmesinde pratik zorluklar bulunması, üçüncü kişilerin korunması gibi düşüncelerle, butlanın her zaman ileri sürülebileceği kuralına dair sınırlamalar üzerinde durulmuştur. Örnek olarak bkz. BGE 116 II 716. Açıklama için bkz. Nomer (n 2) 116-117; Forstmoser, Meier-Hayoz und Nobel (n 2) 267, § 25, N. 136.

104 “...Yoklukla malul olan kararlar başlangıçtan itibaren hükümsüz olduklarından sonradan geçerli hâle getirilemezler. Davacıların kötüniyetli olmaları ve toplantılara katılmamaları bu kararlara geçerlilik kazandıramaz...” Yargıtay 11 HD, E 1993/4885, K 1993/6526, 15.10.1993 (Eriş, C. II, 3. Baskı 2004, 1906-1907'den aktaran Moroğlu ve Kendigelen (n 30) 289).

105 “...yokluk ve butlanı gerektiren hususun öğrenilmesinden sonra uzun süre sessiz kalıp dava açmayan ilgililer yönünden TMK'nın 2. maddesi uyarınca dava açma hakkının düşüp düşmediğinin de değerlendirilmesi gereklidir” Yargıtay 11 HD, E 2015/15625, K 2016/3083, 21.03.2016 (BATİDER (2016) 32 (2), 303-308).

dair değerlendirmede bulunulmasından kaçınıldığı izlenimini uyandırmaktadır¹⁰⁶. Diğer yandan bu durumun kavram kargaşasından doğması da ihtimal dâhilindedir¹⁰⁷. Öğretide, 21 Mart 2016 tarihli kararda, yokluk hâlinde dürüstlük kuralının etkisinin bulunmayacağına gözden kaçırıldığı belirtilmişse de¹⁰⁸, zaman içerisinde verilen kararlar, bilinçli bir tercihin varlığını ortaya koymaktadır.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 2017 yılında vermiş olduğu bir kararında¹⁰⁹, limited şirkette ortaklardan birinin katılmamasına rağmen toplanan çağrısız genel kurul toplantısında, kanunun öngördüğü nisaba (TTK m. 621/1-d) aykırı olarak alınan sermaye artırımı kararını batıl kabul ederek, 17 yıl sonra tespit davası açılmasını hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirmiştir. Oysa karara konu genel kurul kararı yok hükmündedir¹¹⁰ ve karara, muhalif üyelerce, bu süre içerisinde davacının çeşitli yollarla hakkını aramaya çalıştığı, bu nedenle uzunca bir süre sessiz kalmasının hak kaybına neden olmadığı düşüncesiyle şerh düşülmüştür.

Daha sonra verilen kararlarda ise açıkça, yokluğun ileri sürülmesinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanması ile karşılaşmaktadır. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, bir başka kararında¹¹¹, “... davacının yokluğuna karar verilmesini istediği genel kurul kararlarının alınmasının üzerinden yaklaşık 9-10 yıl geçmiş olduğu da gözönüne alınarak açılan davanın iyiniyet kuralları ile bağdaşmadığı gerekçesiyle davanın reddine” yönelik kararın onanması gerektiği yargısına varmıştır.

Yakın tarihlerde verilen bir başka kararda, dört yıl süreyle sessiz kalındıktan sonra kararın yok hükmünde olduğunun tespiti için dava açılması, hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilmiştir¹¹². Dört yıllık sürenin dava açmak için uzun olarak değerlendirildiği olayda, 2010

106 “Dava, genel kurul kararlarının yokluğunun yazılı gere(k)çeyle davanın kabulüne karar verilmiştir. Her hak gibi genel kurul kararının butlanının ileri sürülmesi de dürüstlük kuralı çerçevesinde mümkündür. (MK 2. md). Mahkemenin, butlanın ileri sürülmesinin dürüstlük kuralına aykırı veya hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olup olmadığını her olayda resen, somut olayın özelliklerini, davacıların gayesini, icapsız olarak geciktirilip geciktirilmediğini incelemesi gerekir” Yargıtay 11 HD, E 2013/16350, K 2014/5141, 17.03.2014 (karararama.yargitay.gov.tr).

107 Bir kararda, genel kurul kararının yokluğunun tespitine dair kararın bozulması gerektiğine yönelik karşı oy yazısında, butlanda hakkın kötüye kullanılması yasağı uygulanması gerektiğinden bahsedilmektedir. Bu durum bir kavram kargaşasını akla getirmektedir. Bkz. Yargıtay 11 HD, E 2018/1237, K 2019/4907, 26.06.2016 (karararama.yargitay.gov.tr). Daha önce verilen, butlanın tespitine yönelik bir başka kararda da benzer ifadelerle rastlanmaktadır: “...genel kurul kararlarının iptali ve yokluğunun tespitinin dava tarihlerine göre 15 ve 18 yıl sonra ileri sürülmesinin mümkün bulunmamasına göre...” Yargıtay 11 HD, E 2010/4754, K 2012/5432, 05.04.2012 (BATİDER (2012) XXVIII (3) 375-378).

108 Oruç Hami Şener, *Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku* (Seçkin 2017) 611.

109 Yargıtay 11 HD, E 2016/6325, K 2017/6651, 28.11.2017. Aynı olayda karar düzeltme isteminin oy çokluğuyla reddi yönünde bkz. Yargıtay 11 HD, E 2018/1328, K 2019/6943, 07.11.2019 (karararama.yargitay.gov.tr; Hacıömeroğlu ve Aksoy (n 19) 409, dn. 6-7).

110 Kararın değerlendirilmesi ve haklı eleştirisi için bkz. Hacıömeroğlu ve Aksoy (n 19) 405-434. Çağrısız toplantıda bütün pay sahiplerinin toplantıda hazır bulunmaması gibi usulü eksikliklerin iptal edilebilirlik yaptırımına tâbi olacağı yönündeki aksi görüş için bkz. Nomer (n 2) 63; Üçışık ve Çelik (n 29) 258.

111 Yargıtay 11 HD, E 2019/3, K 2019/7182, 13.11.2019 (İÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanunu'na İlişkin Kararları 2019 (On İki Levha 2020) 218). Aynı doğrultuda bkz. Yargıtay 11 HD, E 2019/1769, K 2019/4185, 10.06.2019 (Sinerji).

112 “...her hak gibi genel kurul kararının yokluğunun ileri sürülmesi de dürüstlük kuralı çerçevesinde mümkündür. ...davali şirkette büyük hissedar olan davacı şirketin ve onun yetkili temsilcisi olan D'nin, müdür ...'ın görev süresi 2010 yılında bittikten sonra davanın açıldığı 2014 yılına değin, ticari ilişkilerinin de devam ettiği yaklaşık 4 yıllık süre zarfında şirkete yeniden temsilcisi tayin edilip edilmediği hususunda bilgi sahibi olmamasının hayatın olağan akışına uygun olmadığı ve

yılında alınan kararlara karşı 2014 yılında dava açılmış ve ancak dosyanın, 2021 yılında Yargıtay'ın önüne gelerek karara bağlanabilmiş olması da ayrıca dikkat çekicidir¹¹³. Yargıtay'ın aynı yönde başkaca kararlarına da rastlamak mümkündür¹¹⁴.

IV. DEĞERLENDİRME

Sermaye şirketlerinde, genel kurul kararlarının yokluğunun ya da butlanının ileri sürülmesi, özellikle kararın uygulanması ve üzerinden uzunca bir zaman geçmesi gibi durumlarda, işlem güvenliği açısından birtakım sakıncaları barındırabilir. TTK m. 447 düzenlemesinde, butlanın tespitinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanabileceği yönünde bir ibare yer almamış ise de, madde gerekçesi işlem güvenliğinin sağlanması hususunda kanun koyucunun çekincesini ortaya koyar niteliktedir¹¹⁵. Madde gerekçesinde ayrıca, şekil yönünden geçersiz genel kurul kararlarının veya sebeplerinin belirlenmesinin içtihat ve öğretiyeye bırakıldığı ve bu kararların saptanmasında gerekli özenin gösterileceği inancı ifade edilmiştir.

Sermaye şirketlerinde genel kurul kararlarının yokluğunun ya da butlanının tespitinde öncelikle yapılması gereken, işlem güvenliği bakımından yokluk ve butlan hâllerinin olabildiğince sınırlı tutulması ve tereddüt duyulan hâllerde iptal edilebilirliğin kabul edilmesidir¹¹⁶. Dar yoruma rağmen, kararın yokluğu veya butlanı sonucuna ulaşılması hâlinde ise, bu ağır yaptırımların uygulanmasında klasik anlamda yokluk ile butlan yaptırımları farklı değerlendirilmelidir. Zira işlem güvenliğinin sağlanması düşüncesi, yokluğun ve butlanın aynı esaslara göre ele alınmasını haklı kılmayacaktır. Bu tespit sırasında, hakkın kötüye kullanılması yasağının istisnai niteliği, dikkate alınması gereken bir başka önemli husustur.

Mehaz düzenlemeler kapsamında İsviçre'de sonuçları bakımından bir yokluk ve butlan ayırımı yapılmadığı göz önüne alındığında, hukukumuzda ittifakla kabul edilen bu ayırımın teorik yönü

basiretli bir tacirden beklenemeyeceği tüm yazışmalarda dava dışı ...'ün muhatap alındığı ve bu nedenle davalı şirketin müdürü olduğunu bildiği gözetilerek, dava konusu 01.04.2010 tarihli toplantıda alınan kararların yokluğunun ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanılması olduğu ve hukuken korunamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi gerekir..." Yargıtay 11 HD, E 2019/3536, K 2021/2342, 11.03.2021 (Sinerji).

- 113 Yargılamaların uzunluğu karşısında, makul bir sürede butlan ya da yokluğun tespiti isteminde bulunulması durumunda da işlem güvenliğine ilişkin sakıncalar ortaya çıkabilir. Ancak bu noktada davanın ve duruşma gününün ilanı ile şirketin internet sitesine konulması (TTK m. 448/1), muhtemel zararlara karşılık öngörülebilir teminat (TTK m. 448/3) ve dava konusu genel kararının yürütülmesinin geri bırakılması (TTK m. 449) tedbirleriyle söz konusu sakıncaların büyük ölçüde önüne geçmek mümkün olacaktır. Anılan tedbirlerin, yokluğun tespiti isteminde de evleviyetle uygulanması gerekmektedir.
- 114 Bu yönde ayrıca bkz. Yargıtay 11 HD, E 2020/95, K 2020/4885, 10.11.2020 (Sinerji); Yargıtay 11 HD, E 2017/1702, K 2018/8018, 18.12.2018; Yargıtay 11 HD, E 2016/8451, K 2018/2117, 20.03.2018 (karararama.yargitay.gov.tr).
- 115 TTK m. 447 madde gerekçesinde buna ilişkin olarak, "Şirketin bir kararının, kararın alınmasından yıllar sonra bile butlanının ileri sürülebilmesi tehlikesi ve tehdidi, şirket yönetiminde pay sahiplerinde, alacaklılarda ve sermaye piyasasındaki potansiyel yatırımcılarda büyük tedirginliğe sebep olabilir. Yıllar sonra butlanın mahkemeye tespiti ise o kararın kurduğu birçok ilişkiyi çoğu kez geriye etkili olarak ortadan kaldırır. Bu sakıncası sebebiyle mahkemelerin geçersizlik kararlarını ayrıntılı ve çok yönlü değerlendirmeler sonucu sakınarak vermeleri yanında, kanun koyucunun da iptal edilebilirlik ile butlanın sınırlarını açıkça belirlemesi gerekir" ifadelerine yer verilmiştir.
- 116 Bkz. Ayhan, Çağlar ve Özdamar (n 1) 320; Odman Boztosun (n 27) 44; Çamoğlu (Poroy ve Tekinalp) (n 29) 598-599, N. 723.

dışında ne kadar gerekli olduğu tartışma konusu yapılabilir. Ancak her ne kadar sermaye şirketlerinde genel kurul kararlarının yokluğuna dair doğrudan bir düzenleme mevcut değilse de, TMK m. 83/3 ile SerPK m. 92/1-b düzenlemeleri, Türk hukukunda bu ayrımın kanun koyucu tarafından da benimsendiğinin açık göstergesidir.

Klasik anlamda yokluk ile butlan ayrımı bakımından hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanıp uygulanmayacağı kıstası önemli ve ayırt edici niteliktedir. Yok hükmünde bir işlemin hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanması suretiyle geçerli kabul edilmesi, “*yoktan var etme*” (*creation*) anlamını taşıyacaktır. Bu noktada Alman Federal Mahkemesi'nin, iptal ile yokluk arasındaki sınırın çizilmesi bakımından, 1953 tarihli bir kararında vermiş olduğu uç örneği hatırlamak gerekir¹¹⁷. Sokaktan geçen bir kimsenin çağrısı üzerine sokaktan geçen kimseler tarafından yapılan bir genel kurulda alınan kararın, yoklukla malul olacağını gerçek hayatta rastlanılmayacak bir ihtimale açıklayan mahkemenin bu örneği oldukça çarpıcıdır. Böyle bir örnekte, alınan kararın yokluğunun ileri sürülmesinin hangi şartlar altında olursa olsun, hakkın kötüye kullanılması teşkil etmesi herhâlde düşünülemeyecektir. Ancak sermaye şirketlerinde genel kurul kararlarının yokluğu, her zaman böyle net bir şekilde ortaya çıkmayabilir.

Yokluk hâlinde şeklen de olsa bir işlemin varlığından söz edilemezken, sermaye şirketlerinin yok hükmündeki genel kurul kararları çoğu kez ticareti siciline ticaret siciline tescil ve ilan edilmiş olmakla bir hukuki görünüşe neden olmaktadır¹¹⁸. Bu nedenle kanaatimizce, yokluk ve butlan kavramları şirketler hukukunda, klasik içeriğinden farklı bir boyut ve anlam kazanmaktadır. Böylece genel kurul kararlarının yokluğu, yokluğa ilişkin genel olarak kabul edilen kıstaslara nazaran farklılık gösterir.

Benzer şekilde butlan kavramı da sermaye şirketleri bakımından kendine özgü bir anlama sahiptir. TTK m. 447 anlamında butlan, genel hükümlerdeki (TBK m. 26-27) butlan (kesin hükümsüzlük) kavramından farklıdır; kendine özgü bir geçersizlik hâlini ifade etmektedir. TTK m. 447 düzenlemesinde yer alan konu yönünden butlan sebepleri, sermaye şirketlerine hâkim olan ilkelerden hareketle kabul edilmiş, özel geçersizlik hâllerini ifade etmektedir. Bu durum, sermaye şirketlerinin genel kurul kararlarının yokluğu ve butlanına ilişkin olarak, klasik yokluk ve butlandan farklı bir değerlendirme yapılmasını gerektirmektedir.

Daha önce ele alındığı üzere, hakkın kötüye kullanılması yasağı, her somut olayda olayın özellikleri göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gereken, istisnai bir kuralı ifade etmektedir. Butlanın ileri sürülmesi bakımından hangi hallerin hakkın kötüye kullanılması olarak niteleneceğini önceden belirli kalıplara sokmaya imkân bulunmamaktadır¹¹⁹. Bununla birlikte sermaye şirketlerinde genel kurul kararlarının butlanının ve yokluğunun kendine özgü özelliklerinden yola çıkarak bazı ölçütlerin dikkate alınması uygun olacaktır.

117 Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 1954, 386; Kırca (n 7) 5.

118 Bu hususta bkz. dn. 31.

119 Moroğlu 'Hükümsüzlük' (n 1) 188.

Sermaye şirketlerinde genel kurul kararlarının butlanı hâlinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanmasında, bu kararların niteliğine ve etkisine göre bir ayrıma gidilmelidir. Korporatif (ortaksal) nitelikte ve *erga omnes* etkili bir genel kurul kararının butlanının ileri sürülmesinde, hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanmasına mesafeli yaklaşılması gerekir. Bu kapsamda özellikle TTK m. 447'de örnekseme yoluyla sayılan butlan hâllerinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanması şirketler hukukunun temel ilkelerine aykırı olacaktır. Vazgeçilemez nitelikteki pay sahipliği haklarını sınırlandıran, kaldıran vb. kararlar, örneğin oy kullanmayı sekiz aydır pay sahibi olma şartına bağlayan ve bu nedenle TTK m. 447 uyarınca batıl bir genel kurul kararı, TTK m. 2/2 düzenlemesinin uygulanmasıyla da sıhhat kazanamaz. Böyle bir hâlde butlanın tespitini isteme hakkı, pay sahibinin şahsından kaynaklanan bir hak değildir; bu ihtimalde ileride şirket paylarını iktisap edecek kimseler dahi, üzerinden ne kadar zaman geçmiş olursa olsun butlanın tespitini talep edebilmelidir. Zira genel kurul kararlarının yokluğunun veya butlanın tespiti, diğer pay sahipleri, müstakbel pay sahipleri¹²⁰ gibi kimseler bakımından da önem taşıyabilir.

Genel kurul kararlarının yokluğunun ya da butlanının tespiti isteminde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanmasında başvurulabilecek bir başka ölçüt, ihlâlün sürekli mi yoksa münferit (*bir defaya mahsus*) nitelikte mi olduğudur¹²¹. Münferit bir ihlâl hâlinde hükümsüzlüğün ileri sürülmesi, hakkın kötüye kullanılması yasağı kapsamında değerlendirilmeye elverişli olabilir; ancak sürekli bir ihlâl, kim tarafından ne şekilde ileri sürüldüğüne bakılmaksızın dikkate alınmalıdır. Butlan sonucunda oluşan sakatlığın ağırlığı karşısında, pay sahiplerinden biri tarafından açılan tespit davasını hakkın kötüye kullanılması nedeniyle reddederek, ret kararının diğer pay ve menfaat sahiplerini etkilemeyeceği düşüncesiyle hareket etmek, usul ekonomisine ve hukuk devleti ilkesine de uygun düşmeyecektir. Hâkim, re'sen göz önünde bulundurması gereken ve yalnız tespit isteminde bulunana değil, tüm (mevcut ve müstakbel) pay sahiplerini ve ilgilileri etkileyen (*erga omnes* etkili) bir karardaki hükümsüzlüğü, önüne ne şekilde gelirse gelsin tespit edebilmelidir.

Bu hâlde asıl olan, genel kararın yok hükmünde mi yoksa batıl mı olduğu değil; kararın sonuçlarının niteliği ve etkisi ile ortaya çıkan hukuka aykırılığın ağırlığıdır. Yok hükmündeki ya da batıl bir genel kurul kararının, tescile tâbi hususlardan olup olmadığından bağımsız olarak, ticaret siciline tescil edilmiş olması da hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanması bakımından göz önünde bulundurulabilecek bir başka ölçüt olarak değerlendirilebilir. Ticaret siciline tescil edilmiş yok hükmündeki bir kararın re'sen terkinin mümkün değildir. Böyle bir hâlde çoğu kez, yokluğun tespitinin istenmesi gerekecektir. Bu tespit isteminin amacına aykırı ya da bu amaç dışında kullanılması hakkın kötüye kullanılması şeklinde tezahür edebilir. Ancak daha önce de belirtildiği üzere, tescilin iyileştirici etkisi söz konusu değildir. Böyle bir durumda tescil ve ilan edilen genel kurul kararından uzun süredir haberdar olmadığını belirten bir pay sahibinin davasının hakkın kötüye kullanılması yasağı kapsamında değerlendirilmesi makul kabul edilebilir.

120 Pay sahibinin değişmesi hâlinde bu durumun dava açma hakkına etkisi hakkında bkz. Abuzer Kendigelen, 'İptal Davası Açma Hakkı ve Pay Sahipliği Sifatının Cüz'i Halefiyet (Payların Devri) Sonucu Değişmesi' Makalelerim II 2001-2017, 1-24 (2. Bası, On İki Levha 2018) 1-24.

121 Bir genel kurul kararının, sürekli ya da münferit etkili olmasına göre uygulanacak yaptırım değişebilmektedir. Süreklilik ölçütü ve sonuçları hakkında farklı değerlendirmeler için bkz. Kırca (n 7) 58-64; Moroğlu 'Hükümsüzlük' (n 1) 155-157.

Genel kurul kararlarının yokluğunun ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirildiği kararlar incelendiğinde, çoğunlukla, söz konusu işlemin bilinmesine rağmen sessiz kalınmasına ve üzerinden uzunca bir süre geçtikten sonra ileri sürülmesine dayandığı anlaşılmaktadır. Kimi hâllerde, sessiz kalınan süre ne kadar uzun olursa olsun, sakatlığın derecesi dikkate alındığında bu şekilde bir sonuca varmak mümkün olmamalıdır. Öte yandan genel kurul kararının üzerinden uzunca bir zaman geçmiş olması, tek başına bir hakkın kötüye kullanılması nedeni olarak değerlendirilmemelidir. Böyle bir durumda somut olayın özelliklerini dikkate almak ve yine istisnai olarak hakkın kötüye kullanılması yasağına başvurmak gerekir. Örneğin, uzun süre sessiz kalan pay sahibinin bu durumdan bir menfaat elde etmiş olması ya da yahut hükümsüzlüğü sonradan ileri sürmesinin işlem güvenliğini ciddi biçimde etkilemesi ihtimali ile karşılaştırılabilir.

Bazı yargı kararlarında, tespit isteyen karardan haberdar olduğunu açıkça gösteren bir bulgu olmamasına rağmen, üzerinden geçen uzunca sürede haberdar olmamanın hayatın olağan akışına aykırılık olarak nitelendirildiği görülmektedir¹²². Hayatın olağan akışı gibi soyut nitelikteki bir başka kıstas ile birlikte hakkın kötüye kullanılması şeklinde istisnai kuralın bir arada uygulanması sonucunda, sahte imza ile alınan kararın yok hükmünde iken geçerli kabul edilmesi kanımızca kabul edilebilir değildir. Aksi düşünce, sermaye şirketlerine hâkim olan ve kamu düzenini ilgilendiren temel ilkelere aykırı düşeceği gibi kötüye kullanıma da neden olabilecek niteliktedir. Öyle ki kararın yeni toplanacak genel kurulda görülerek kaldırılacağı, yönetim kurulu tarafından tespit davası açılacağı vb. gerekçelerle menfaat sahiplerinin oyalanmak suretiyle hak kaybına uğratılmaları da ihtimal dâhilindedir.

Genel kurul kararının üzerinden uzunca zaman geçmesi, bir düzeltme nedeni olarak kabul edilecekse bunun ancak bir kanun hükmüyle, yeknesak bir uygulamaya kavuşturulması düşünülebilir. Ancak TTK m. 447 düzenlemesinde sayılan butlan sebepleri yönünden bir zaman sınırlamasının getirilmesi, kanaatimizce uygun değildir. Kanunda sayılanlar dışındaki butlan sebeplerinin ileri sürülmesinde ise bir zaman sınırlaması getirilmesi hukuki güvenlik ilkesi bakımından yerinde olacaktır. Böyle bir durumda da genel kurul kararının varlığını bilmesine rağmen belirli bir süre sessiz kalan kimsenin hak kaybına uğramasından, ancak *de lege ferenda* söz edilebilir.

Tıpkı 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 25/6. maddesinde olduğu gibi, genel kurul kararlarının TTK m. 447'de öngörülen hâller ve emredici hükümleri ilkesine (TTK m. 340) aykırılık dışında butlanın tespitinin talep edilmesinin bir süreye bağlanması mümkündür. “*Sessiz kalma suretiyle hak kaybı*” şeklinde ortaya çıkabilecek bu durum, “*bilme*”yi gerektireceğinden yalnız bir süre sınırlaması şeklinde olmayacaktır. Esasen bu hâl de TMK m. 2 kapsamında hakkın kötüye kullanılması yasağı çerçevesinde değerlendirilebilecek nitelikte ise de “uzun” sayılabilecek sessiz kalma süresinin yeknesak bir anlama kavuşması, hukuki güvenlik ilkesi bakımından gereklidir. Diğer yandan bu şekildeki bir süre sınırının, Alman Hukukunda olduğu gibi (AktG § 242/2), ticaret siciline tescil edilmiş kararlar

122 Örnek olarak bkz. Yargıtay 11 HD, E 2019/1769, K 2019/4185, 10.06.2019 (Sinerji). Limited şirkette olağanüstü işlem niteliğinde önemli malvarlığı satışında ortaklar kurulu kararının aranması gerekmesine rağmen, bu şarta uyulmamasının dürüstlük kuralına aykırı olarak üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceğine dair bkz. Yargıtay 11 HD, E 2010/5739, K 2012/5441, 05.04.2012 (BATİDER (2012) XXVIII (3) 385-388).

bakımından getirilmesi ve bu noktada yokluk ile butlan bakımından bir fark öngörülmemesi en makul çözüm şeklidir. Nitekim benzer bakış açısıyla, SerPK m. 92/1-b düzenlemesinde de yokluğun veya butlanın tespiti davasının açılması, beş yıllık bir süreyle sınırlandırılmıştır. Böyle bir süre belirlenirken, Türk Ticaret Kanunu'nda da yokluk ile butlan arasında bir ayrıma gidilmesine ihtiyaç bulunmamaktadır.

SONUÇ

Söz konusu açıklamalar ve değerlendirmeler neticesinde bu makalede varılan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Sermaye şirketlerinin genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünün tespitinde, yokluk ve butlan yaptırımlarının ikincil niteliğinin göz önünde bulundurulması ve tereddüt bulunan hâllerde iptal edilebilirliğin kabul edilmesi gerekir. Böylece bu hususta hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanmasında yaşanabilecek duraksamalar da çoğu kez önemli ölçüde azalmış olacaktır.
2. Kanımızca, Türk Ticaret Kanunu'nun 447. maddesi anlamında sermaye şirketlerinde genel kurul kararlarının butlanı, klasik anlamda butlan (kesin hükümsüzlük) yaptırımından farklı, kendine özgü bir geçersizlik hâlini ifade etmektedir. Bu nedenle genel kurul kararlarının butlanı hâlinde genel kurul kararlarının, hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanması suretiyle düzeltilmesi çoğu zaman mümkün olmamalıdır. TTK m. 447 düzenlemesinde örneksene yoluyla sayılan, konu yönünden butlan hâllerinde hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanması suretiyle işlemin düzelmesi, sermaye şirketlerine hâkim olan ilkelere ve bu şirketlerin yapısına aykırı düşecektir. Bunun dışındaki, özellikle TBK m. 27 kapsamındaki butlan sebepleri bakımından genel hükümler kapsamında bir değerlendirme yapılmasına engel bulunmamaktadır.
3. İlke olarak, sermaye şirketlerinde yok hükmündeki bir genel kurul kararının dürüstlük kuralının uygulanması suretiyle geçerlilik kazanamayacağı kabulü gerekir. İşlem güvenliğinin sağlanması gerekçesi, yok hükmündeki bir genel kurulun varlık kazanması için yeterli değildir. Bununla birlikte, ticaret siciline tescil ve ilan edilmiş bulunan, yok hükmündeki genel kurul kararları açısından da butlan hâline benzer durum söz konusudur. Genel kurul kararlarının yok hükmünde olduğu kabul edilen birçok hâlde görünüşte bir genel kurul kararı meydana gelmektedir. Ancak böyle bir durumda, somut olayın özelliklerine göre işlem güvenliğinin sağlanması adına hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanması mümkün kabul edilebilir.
4. Hakkın kötüye kullanılması yasağının uygulanmasında ise, önceden, kesin sınırlar koymak ve birtakım objektif sınırlamalar belirlemek mümkün değildir. Bununla birlikte olaya münhasır değerlendirmede, sermaye şirketlerinin temel ilkeleri, kararların korporatif nitelikte olup olmaması, *erga omnes* etkisi, sürekliliği ile hakkın kötüye kullanılması yasağının genel ve istisnai niteliği gibi ölçütler göz önünde bulundurulmalıdır. İşlem güvenliğinin, butlan yaptırımının uygulanmamasını gerekli kıldığı hâllerde ise butlana ileriye etkili sonuçlar doğurmak üzere karar verilmesi ihtimali, daha objektif ve makul sonuçlar ortaya çıkarabilecektir.

5. Sermaye şirketlerinde genel kurul kararlarının TTK m. 447 düzenlemesinde sayılanlar ile emredici hükümler ilkesine aykırılık dışındaki sebeplerle yokluğunun veya butlanının ileri sürülmesinin, kararın ticaret siciline tescil edilmiş olduğu hâllerde, belirli bir (örneğin, beş yıl) süre ile sınırlandırılması *de lege ferenda* bir öneri olarak ileri sürülebilir. Böylece hem sessiz kalma suretiyle hak kaybı sonucunu doğuracak bu tür bir hükümle hak kaybından söz edilebilmesi için “bilme” unsuru açıkça aranmış olacak hem de hukuki güvenlik bakımından önceden tespit edilebilir bir süre sınırı öngörülmüş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akkurt SS, ‘Hukuki İşlemlerde Geçersizlik Olgusuna Genel Bir Bakış’ (2014) 4 (1) Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 99-131.
- Akyol Ş, *Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı* (2. Bası, Vedat 2006).
- Altaş H, *Şekle Aykırılığın Olumsuz Sonuçlarının Düzeltilmesi* (Yetkin 1998).
- Antalya G, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I* (Seçkin 2015). (Anılış: *Borçlar*)
- Antalya OG, *Geçerlilik Şekline Aykırılığın Yaptırımı ve Sınırları* (1992) 18 (3) Yargıtay Dergisi 365-395. (Anılış: *Şekil*)
- Arslan R, *Medenî Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı* (S Yayınları 1989).
- Ayhan R, Çağlar H ve Özdamar M, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar* (4. Bası, Yetkin 2022).
- Ayoğlu T, *Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim* (On İki Levha 2018).
- Bahar Sayın H, *Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Butlanı* (2. Bası, On İki Levha 2017).
- Bahtiyar M, *Ortaklıklar Hukuku* (14. Bası, Beta 2020).
- Barlas N, ‘Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağının Alman Medenî Kanunundaki Düzenleme Tarzı ve Eleştirisi’ (1997) LV (3) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 191-208.
- Bilgili F ve Demirkapı E, *Şirketler Hukuku Dersleri* (8. Bası, Dora 2021).
- Bozkurt T, *Şirketler Hukuku* (13. Bası, Yetkin 2021).
- Böckli P, *Schweizer Aktienrecht*, (4. Auflage, Schulthess 2009).
- Çelikbaş D, ‘Şekle Aykırılık ve Şekle Aykırılığı İleri Sürmenin Sınırı Olarak Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı’ (1987) 3 (1-4) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 593-641.
- Doğanay İ, ‘Medenî Kanunun İkinci Maddesindeki Objektif İyiniyet Kuralı Taşınmaz Mal Satışlarındaki Şekil Şartını Ortadan Kaldırır mı?’ (1990) Prof. Dr. Halûk Tandoğan’ın Hâtırasına Armağan 231-257.
- Dubs D und Truffer R, Artikel Kommentar zu OR Art. 698-706b Hrsg.: Honsell H, Vogt NP und Watter R, *Basler Kommentar Obligationenrecht II Art. 530-964 OR* (5. Auflage, Helbing Lichtenhahn 2016).
- Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (26. Bası, Yetkin 2021).
- Feyzioğlu FN, ‘Medenî Kanunun 50. Yıldönümünde Hakların Kötüye Kullanılması’ 1978 Medenî Kanun 50. Yıl Sempozyumu 147-188.
- Forstmoser P, Meier-Hayoz A und Nobel P, *Schweizerisches Aktienrecht* (Stämpfli und Cie 1996).
- Frei UG, *Nichtige Beschlüsse der Generalversammlung der Aktiengesellschaft* (Keller 1962).
- Furrer A, Müller-Chen M ve Çetiner B, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (On İki Levha 2021).
- Gümüş MA, *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri* (Yetkin 2021).

- Güngör S, *Anonim Şirketlerde Menfi Genel Kurul Kararlarının İptali*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2010).
- Hacıömeroğlu AO ve Aksoy KA, 'Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü Hakkında Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım' (2020) 2 Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi 405-434.
- Hanağası E, *Davada Menfaat* (Yetkin 2009).
- Hatemi H, *Hukuka ve Ahlâka Aykırılık Kavramı ve Sonuçlar* (Sulhi Garan Matbaası 1976).
- Hirsch E E, *Ticaret Hukuku Dersleri* (2. Bası, İsmail Akgün Matbaası 1948).
- Honsell H, Artikel Kommentar zu Art. 1-4 Hrs.: Honsell H, Vogt NP und Gieser T, *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch I Art. 1-456 ZGB* (5. Auflage, Helbing Lichtenhahn 2014).
- Kaya A Zengin İÇ Sorkun AF Yıldız N Yıldız ME ve Oğuz E (Ed), *Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanunu'na İlişkin Kararları 2019* (On İki Levha 2020).
- Karasu R, 'Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı' (2010) Fırat Öztan'a Armağan 1239-1261. (Anılış: *Butlan*)
- Karasu R, *Emredici Hükümler İlkesi* (2. Bası, Yetkin 2015). (Anılış: *Emredici Hükümler*)
- Kendigelen A, 'İptal Davası Açma Hakkı ve Pay Sahipliği Sifatının Cüz'i Halefiyet (Payların Devri) Sonucu Değişmesi' Makalelerim II 2001-2017, 1-24 (2. Bası, On İki Levha 2018).
- Kılıçoğlu A, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (19. Bası, Turhan 2015). (Anılış: *Borçlar*)
- Kılıçoğlu A, 'Taşınmaz Satımında Şekil ve Hakkın Kötüye Kullanılması' (1981) 38 (1) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 209-222. (Anılış: *Şekil*)
- Kırca İ, *Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (3. Bası, On İki Levha 2022).
- Kırca İ, Şehirali Çelik FH ve Manavgat Ç, *Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü 2/2*, (2. Bası, BTHAE 2017).
- Kocayusufoğlu N, Hatemi H, Serozan R ve Arpacı A, *Borçlar Hukuku C.1 Genel Bölüm, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme* (6. Bası, Filiz 2014).
- Korkut Ö, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı* (Karahan 2012).
- Moroğlu E, *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (9. Bası, On İki Levha 2020). (Anılış: *Hükümsüzlük*)
- Moroğlu E, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, Değerlendirme ve Öneriler* (8. Bası, On İki Levha 2016). (Anılış: *Öneriler*)
- Moroğlu E ve Kendigelen A, *İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat* (10. Bası, On İki Levha 2014).
- Nomer HN, *Kişi Birlıklarında Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar*, (Beta 2008).
- Odman Boztosun A, 'Anonim Şirkette Genel Kurul Toplantılarına Çağrıda Usulsüzlük' (2007) 7 Türk Hukuk Dergisi 43-52.
- Oğuzman K, 'Şekil Noksanı Sebebiyle Butlanın Dermeyanı Hakkının Suiistimali' (1955) XXIX (6) İstanbul Barosu Dergisi 249-258.
- Oğuzman MK ve Öz T, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. 1* (12. Bası, Vedat 2014).
- Önder F, 'Yargıtay Kararları Açısından Limited Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü' (2005) 7(1) Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 103-126.
- Poroy R, Tekinalp Ü ve Çamoğlu E, *Ortaklıklar Hukuku I* (15. Bası, Vedat 2021).
- Pulaşlı H, 'Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi' (2013) XVII (1-2) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 885-898. (Anılış: *Müeyyide*)
- Pulaşlı H, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar* (7. Bası, Adalet 2021). (Anılış: *Şirketler*)

- Pulaşlı H, *Şirketler Hukuku Şerhi C. II* (4. Bası, Adalet 2022). (Anılış: *Şerh*)
- Reimer HM, *Anfechtungs – und Nichtigkeitsklage im schweizerischen Gesellschaftsrecht* (Stämpfli 1998).
- Rüttimann FM, *Rechtsmissbrauch im Aktienrecht*, Dissertation (Universität Zürich 1994).
- Schäfer C, *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz*, Hrsg.: Goette W Habersack M und Kalss S, Band 4, §§ 179-277 AktG (5. Auflage, C.H.Beck 2021).
- Schott BG, *Aktienrechtliche Anfechtbarkeit und Nichtigkeit von Generalversammlungsbeschlüssen wegen Verfahrensmängeln* (Dike 2009).
- Şener OH, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı* (4. Baskı, Seçkin 2019).
- Şener OH, *Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku* (Seçkin 2017).
- Tanner B, Zürcher Kommentar zum Obligationenrecht: Die Generalversammlung: Teilband V/5b, Kommentierung von Art. 698-706b und 731b OR (Schulthess 2003).
- Tekil F, *Anonim Şirketler Hukuku* (Alkım 1998).
- Tekinalp Ü, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku* (5. Bası, Vedat 2020). (Anılış: *Yeni*)
- Tekinalp Ü, 'Emredici Hükümler Yönünden Genel Kurul Kararlarının İptali ve Butlanı Sorunu' (2013) 2 Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 13-18. (Anılış: *Emredici Hükümler*)
- Tekinalp Ü, 'Genel Kurul Kararlarının Butlanında Anonim Ortaklığa Özgü Sebeplerin Kabulü İhtiyacı' (2009) XXV (4) Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi 5-16. (Anılış: *Butlan*)
- Tekinay SS, Akman S, Burcuoğlu H ve Altop A, *Borçlar Hukuku* (7. Bası, Fakülteler Matbaası 1993).
- Teoman Ö, 'Ticaret Sicili Müdürü Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İptal Edilebilir Bir Kararını Tescilden Kaçınabilir mi?' (2010) Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan II 1701-1706.
- Topaloğlu M, 'Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü Davalarında Islah' (2019) Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Saygı Günü Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu 30 Ekim 2017 87-119.
- Tunç M, 'Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Yok Hükmünde Olması ve Buna Bağlı Sonuçlar' (2021) 16 (197-198) Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 365-411.
- Uluğ İ ve Taşdelen N, '30.09.1988 Tarihli ve E. 1987 K. 1988/2 Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının İncelenmesi' (2003) Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 143-150.
- Uyar T, 'Yargıtay Kararlarında "Dürüstlük (Objektif İyiniyet)" Kuralı (MK. 2/I) ve "Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı" (MK. 2/II)' (2000) Seyfullah Edis'e Armağan, Ed.: Ataysoy, ZG, 439-465.
- Üçışık G ve Çelik A, *Anonim Ortaklıklar Hukuku C. 1* (Adalet 2013).
- Ülgen H, Helvacı M, Kaya A ve Nomer Ertan NF, *Ticari İşletme Hukuku* (6. Bası, Vedat 2019).
- Yıldız Ş, 'Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının İptali, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1989).
- Zöllner W, *Kölner Kommentar zum Aktiengesetz*, Band 2, 4. Lieferung, §§ 241-290 (Carl Heymanns 1976).